

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

**ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**
(за матеріалами державного підприємства «Гадяцький лісгосп»)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

601-ЕО

20279

ВКР

Розробила студентка групи 601-ЕО

Тесля А.М.

Керівник: к. т. н., доцент

Коба О.В.

Рецензент: головний бухгалтер ДП «Гадяцьке
лісове господарство»

Хабенко Н.П.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень
із праць інших авторів без відповідних
посилань

Тесля А.М.

Підтверджую достовірність даних,
використаних у роботі

Коба О.В.

Допустити до захисту

Завідувач кафедри

Птащенко Л.О.

2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 Економічна характеристика та організація обліку на підприємстві.....	5
1.1 Загальна характеристика підприємства.....	5
1.2 Організація бухгалтерського обліку на підприємстві.....	12
1.3 Аналіз основних економічних показників діяльності ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки.....	18
РОЗДІЛ 2 Облікове забезпечення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.....	42
2.1 Дебіторська заборгованість: сутність, класифікація, визнання, оцінка.....	42
2.2 Особливості обліку довгострокової дебіторської заборгованості.....	49
2.3 Облік поточної дебіторської заборгованості на підприємстві.....	54
РОЗДІЛ 3 Аудит дебіторської заборгованості.....	70
3.1 Мета, завдання та джерела інформації для проведення дебіторської заборгованості.....	70
3.2 Порядок проведення аудита дебіторської заборгованості.....	72
3.3 Оформлення результатів аудита дебіторської заборгованості.....	81
РОЗДІЛ 4 Аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства.....	86
4.1 Аналіз дебіторської заборгованості підприємства як інструмент управління його діяльністю.....	86
4.2 Аналіз складу і структури дебіторської заборгованості ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки.....	91
4.3 Аналіз ефективності управління дебіторською заборгованістю ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки.....	98
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	106

ДОДАТКИ.....					114						
601-EO 20279 KP											
Змн.	Лист	П. І. Б.	Підпис	Дата							
Розроб.	Тесля А.М.				Формування обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства (за матеріалами державного підприємства «Гадяцький лісгосп»)						
Перевір.	Коба О.В.				<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Стадія</td> <td style="width: 33%;">Арк.</td> <td style="width: 33%;">Аркушів</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">105</td> </tr> </table>	Стадія	Арк.	Аркушів		2	105
Стадія	Арк.	Аркушів									
	2	105									
Н. контр.	Коба О.В.				Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування						
Затверд.	Птащенко Л.О.										

ВСТУП

Суттєвою проблемою сучасної економіки України є криза неплатежів, яка призводить до виникнення на підприємствах значних розмірів дебіторської заборгованості, що, в свою чергу, знижує ліквідність активів, негативно впливає на платоспроможність, вилучає з обігу грошові кошти. Тому актуальним завданням кожного суб'єкта господарювання в умовах сьогодення є необхідність подолання кризи неплатежів та захисту своїх інтересів. Успішне вирішення цього завдання можливе за умови правильної організації обліку, контролю, аналізу та управління дебіторською заборгованістю, що обумовлює актуальність теми дипломної роботи.

Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження формування обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути загальну характеристику підприємства;
- з'ясувати особливості організації бухгалтерського обліку;
- провести аналіз основних економічних показників діяльності підприємства;
- розглянути сутність, класифікацію, оцінку та критерії визнання дебіторської заборгованості;
- дослідити методи нарахування резерву сумнівних боргів;
- з'ясувати особливості відображення в обліку і звітності довгострокової та поточної дебіторської заборгованості;
- визначити мету, завдання та порядок проведення аудиту дебіторської заборгованості, порядок документального оформлення його результатів;
- встановити мету джерела аналітичної інформації, порядок проведення аналізу дебіторської заборгованості підприємства;
- здійснити аналіз дебіторської заборгованості підприємства;

- визначити напрямки удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Об'єктом дослідження випускної кваліфікаційної роботи виступає державне підприємство «Гадяцьке лісове господарство».

Основними джерелами інформації є фінансова і статистична звітність, облікові реєстри, первинні документи. Крім того, в ході виконання дипломної роботи використано нормативно-правові документи, наукову літературу та періодичні видання.

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій.

В першому розділі роботи розглянуто мету, предмет і особливості діяльності підприємства та його організаційно-управлінську структуру. З'ясовано форму організації обліку, облікову політику, документообіг. Проведено розрахунок основних економічних показників діяльності підприємства.

У другому розділі розглянуто сутність, класифікацію та критерії визнання дебіторської заборгованості. Досліджено переваги і недоліки кожного з існуючих методів нарахування резерву сумнівних боргів. Детально розглянуто особливості ведення обліку довгострокової, поточної товарної і нетоварної дебіторської заборгованості на підприємстві.

Третій розділ дипломної роботи присвячено дослідженню особливостей проведення аудиту і аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві.

За результатами роботи сформульовані висновки і пропозиції.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Загальна характеристика підприємства

Лісове господарство України - це одна з економічно ефективних галузей народного господарства, що динамічно розвивається. Про це свідчить стабільне зростання з 2010 року обсягів реалізованої продукції суб'єктів господарювання, що належать до цієї галузі (рисунок 1.1).

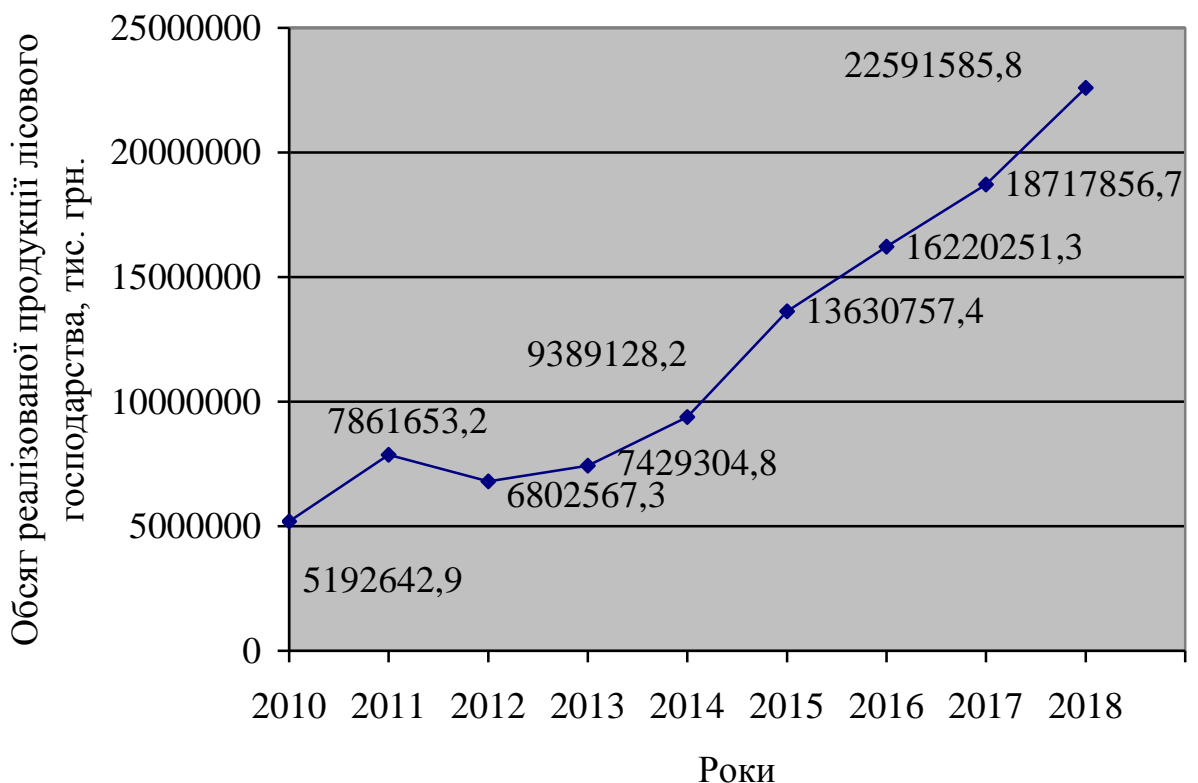

Рисунок 1.1 - Динаміка обсягу реалізованої продукції суб'єктами господарювання лісового господарства в Україні за 2010-2018 роки [25]

Державне підприємство "Гадяцьке лісове господарство", створене за наказом Міністерства лісового господарства України від 31.10.1991 року. Підприємство здійснює діяльність в галузі лісового господарства і є одним з кращих лісових господарств Полтавщини. Лісовий фонд ДП "Гадяцьке лісове господарство" розташований у Гадяцькому та Зінківському районах Полтавської області. У лісовому господарстві понад 30 тис. гектарів лісів природоохоронного і

рекреаційного значення. Вони виконують клімато- і водорегулювальні, ґрунто- і водоохоронні, берего-, дорого- і ползахисні, санітарно-оздоровчі функції. Лісистість зони діяльності лісгоспу становить 14,5 %. Переважають насадження ялини, дуба, сосни, клена, берези, тополі ясена тощо.

За своєю організаційно-правовою формою «Гадяцьке лісове господарство» є державним підприємством і діє на основі державної власності. Воно створене з метою:

- ведення лісового господарства, захисту, охорони, раціонального використання та відтворення лісів;

- охорони, відтворення та раціонального використання мисливського фонду держави на території мисливських угідь, що знаходяться у його користуванні.

Основними напрямками діяльності «Гадяцького лісового господарства» є:

- відновлення та підвищення продуктивності лісів,, створення насаджень із технічно цінних та швидкоростучих порід рослин;

- заліснення малопродуктивних земель, заміна низькопродуктивних насаджень на високопродуктивні;

- організація лісонасінневої справи і лісових розсадників;

- охорона лісів і захисних лісонасаджень від пожеж, проведення протипожежних заходів, захист лісів від хвороб, шкідників, від незаконних пошкоджень, порубів, випасання худоби в заборонених місцях, самовільного сінокосіння, притягнення до адміністративної відповідальності порушників та стягнення з них збитків згідно з законодавством;

- ведення рибного господарства;

- облік лісових користувань та лісового фонду, реєстрація змін у його складі;

- популяризація серед населення значення збереження лісів і захисних лісонасаджень, залучення громадськості до справи відтворення та охорони лісів та інші види діяльності, передбачені статутом (додаток А).

До складу «Гадяцького лісового господарства» входять 6 виробничих підрозділів - лісництв (рисунок 1.2).

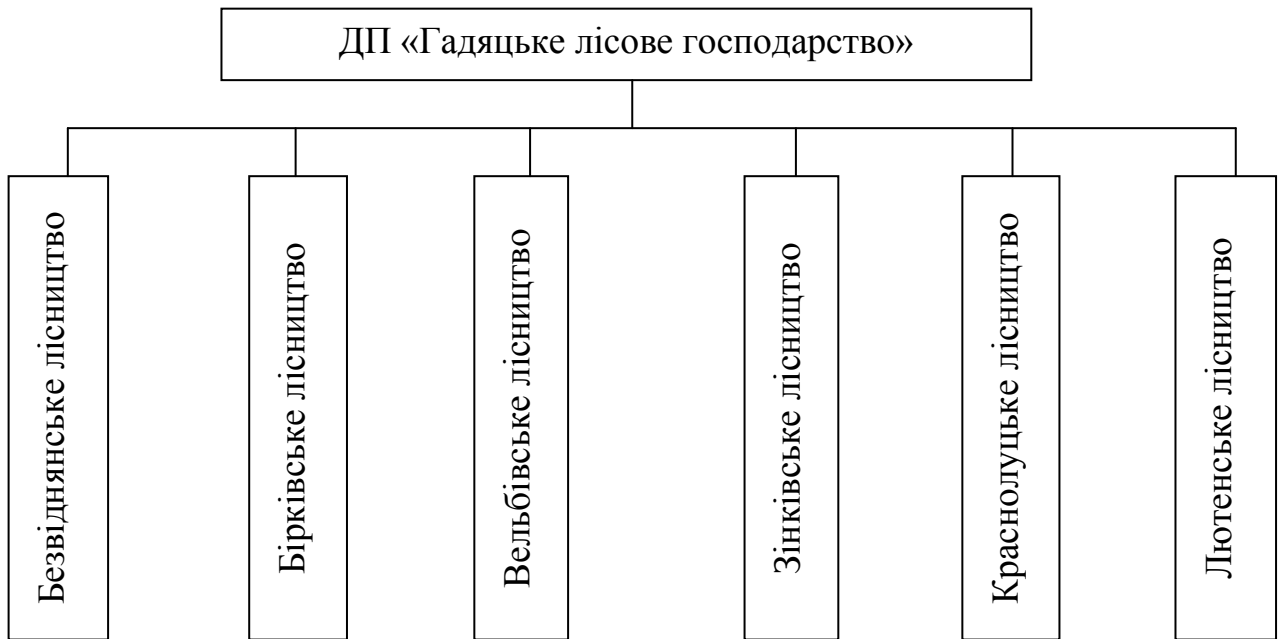

Рисунок 1.2 – Виробничі підрозділи ДП «Гадяцьке лісове господарство»

У штатному розписі кожного з них передбачені посади лісничого, помічника лісничого, бухгалтера, старшого майстра, майстрів лісу, лісників, бригадира лісозаготівельної бригади, робітників (рисунок 1.3).

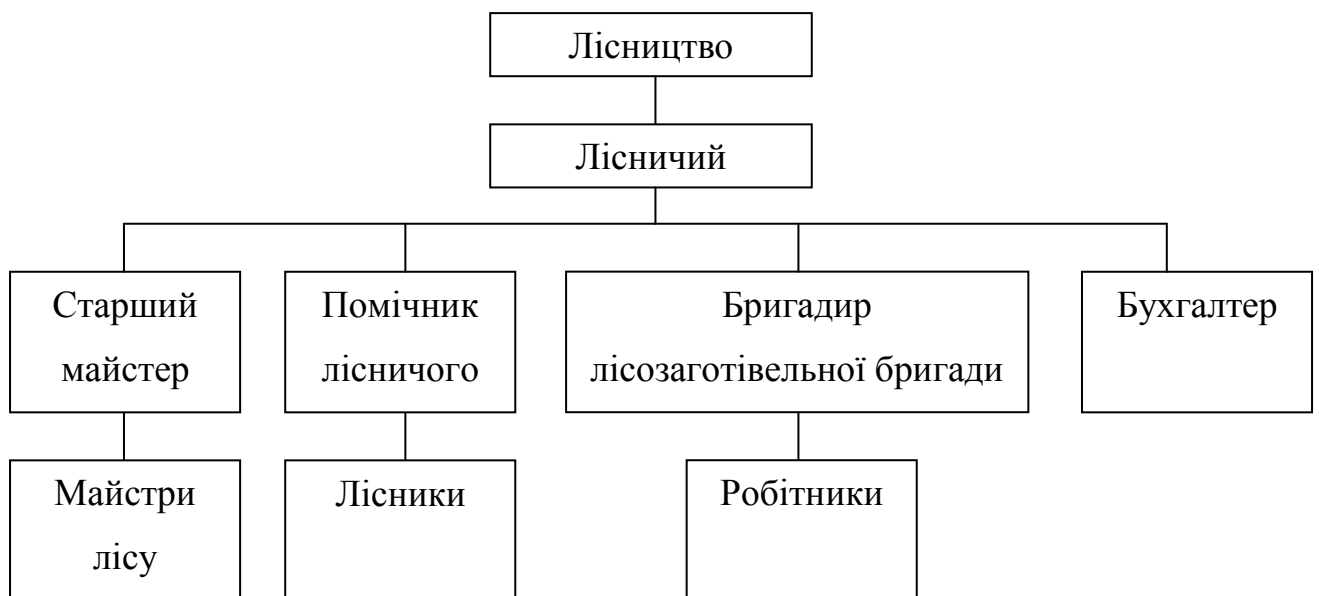

Рисунок 1.3 – Структура лісництв ДП «Гадяцьке лісове господарство»

Регулювання і розподіл завдань за підрозділами підприємства, з'ясування їх компетентності у вирішенні виробничих проблем та загальну взаємодію між ними визначає організаційна структура управління.

ДП «Гадяцьке лісове господарство» застосовує лінійно-функціональну організаційну структуру управління, яка представлена на рисунку 1.4. В основу даної організаційної структури покладено принцип побудови і спеціалізації управлінського процесу за функціональними підсистемам організації. По кожній з них формується ієрархія служб, а результати їхньої роботи оцінюються відповідними показниками.

Вищим органом управління ДП «Гадяцьке лісове господарство» є директор – Федяй Ігор Андрійович. Він несе відповідальність за стан діяльності даного підприємства; представляє його інтереси в органах державної влади та місцевого самоврядування; розпоряджається коштами та майном; укладає договори, видає довіреності, відкриває в установах банків поточні та інші рахунки; несе відповідальність за формування та виконання фінансових планів.

Першим заступником директора є головний лісничий, до обов'язків якого належить: організація виробничої діяльності підприємства, а саме: організація і ведення лісового господарства та лісокористування; контроль за дотриманням лісового законодавства; за станом, використанням, відтворенням, охороною і захистом лісу, що перебуває в користуванні підприємства, оптимізація витрат виробництва, підвищення культури виробництва та його продуктивності. У його безпосередньому підпорядкуванні знаходяться начальник відділу лісового господарства, начальник відділу охорони і захисту лісу, начальник складу.

Начальник відділу лісового господарства забезпечує ефективне виконання завдань з реалізації державної політики в сфері ведення лісового господарства.

Він приймає участь у перевірках стану ведення лісового господарства підприємств при комплексних і тематичних ревізіях, організує збір та узагальнення технічної і статистичної документації по побічному користуванню, природно-заповідному фонду, рубкам формування та оздоровлення лісу, організує розробку проектів виробничо-фінансових планів, забезпечує доведення до

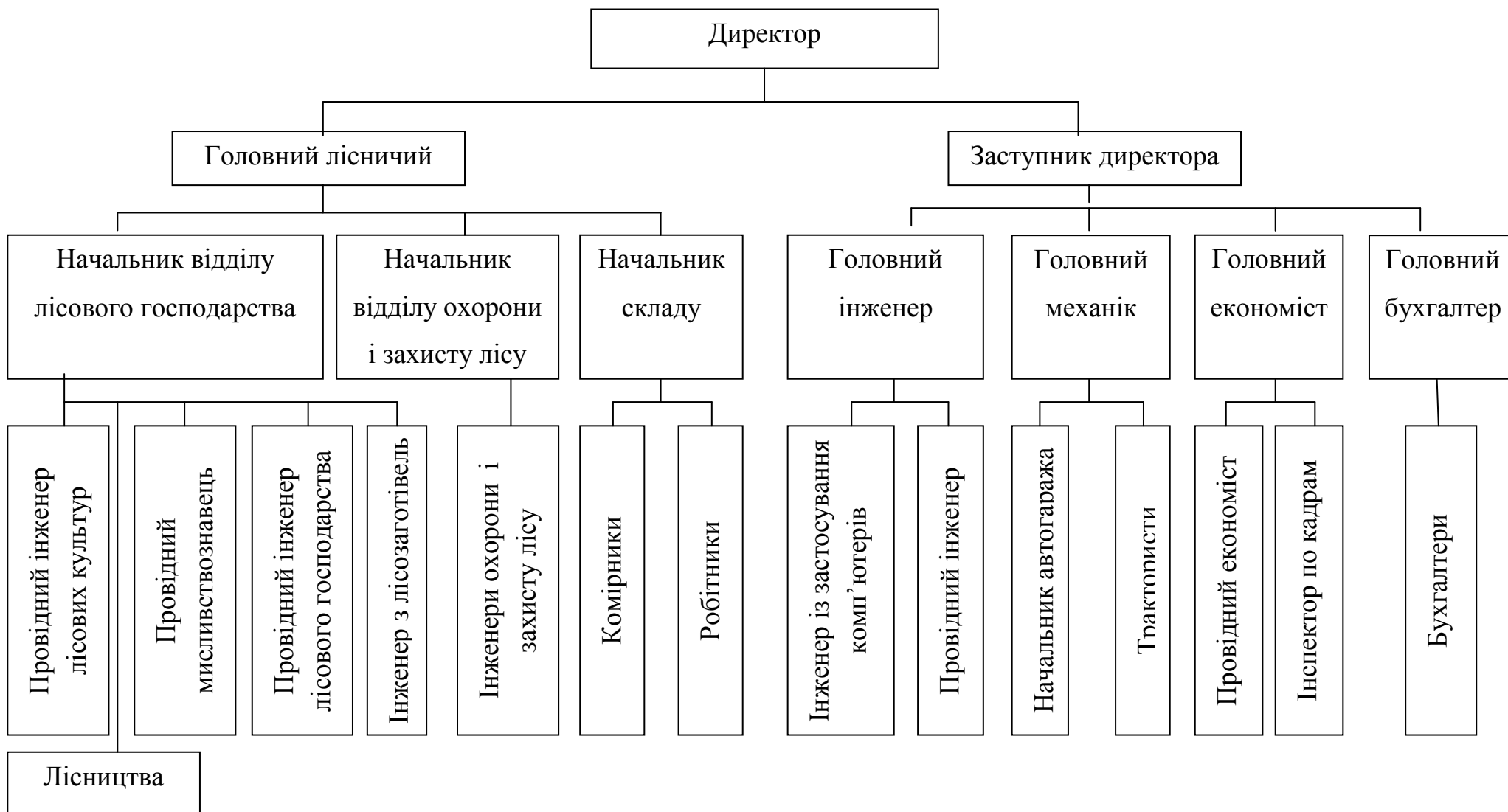

Рисунок 1.4 – Організаційна структура ДП «Гадяцьке лісове господарство»

працівників типових інструкцій, вказівок, розпоряджень, наказів, інших директивних документів та інструктивних матеріалів з питань лісогосподарської діяльності, готує для подання відповідним органам виконавчої влади пропозиції щодо встановлення лімітів на використання лісових ресурсів при заготівлі другорядних лісових матеріалів, здійсненні побічних лісових користувань.

До функцій начальника відділу охорони і захисту лісу належить: здійснення державного контролю за додержанням вимог лісового та мисливського законодавства, забезпечення охорони лісів від пожеж, незаконних вирубок, запобігання злочинам і адміністративним правопорушенням у сфері лісового та мисливського господарства, використання лісових ресурсів і мисливських тварин, організація та координація заходів із охорони державного мисливського фонду. Інженери відділу охорони і захисту лісу, що знаходяться у його підпорядкуванні, мають право:

- перевіряти наявність дозволів та інших документів на використання лісових ресурсів;
- складати протоколи й розглядати справи про адміністративні правопорушення;
- зупиняти транспортні засоби та проводити їх огляд;
- надсилати у відповідні державні органи матеріали про притягнення осіб, які порушили лісове законодавство, до дисциплінарної, адміністративної і кримінальної відповідальності, тощо.

Начальник складу забезпечує контроль за зберіганням матеріальних ресурсів підприємства і належною організацією складського господарства.

Заступник директора ДП «Гадяцьке лісове господарство» організує економічну і технічну роботу на підприємстві та здійснює контроль за дотриманням законодавства в цій галузі та ефективністю виконання поставлених пере відповідними підрозділами завдань. Він визначає науково-технічну та економічну політику, перспективні напрями розвитку підприємства, шляхи реалізації комплексних програм з удосконалення, реструктуризації, реконструкції і технічного переозброєння виробництва, його спеціалізації та кооперування. Йому підпорядковуються головний інженер, головний механік, головний економіст, головний бухгалтер ДП «Гадяцьке лісове господарство».

Головний інженер здійснює керівництво технологічною складовою діяльності підприємства. Він забезпечує постійне підвищення технічного рівня виробництва, його ефективності, скорочення витрат на виробництво матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, їх раціональне використання, керує розробкою перспективних планів розвитку підприємства, заходів із створення сприятливих та безпечних умов праці, високої культури виробництва, організує розробку і виконання планів впровадження нової техніки і технології, організаційно-технічних заходів.

Керівництво діяльністю виробничого транспорту підприємства, контроль за правильністю експлуатації, ремонту, технічного обслуговування автотранспорту, ефективним його використанням, своєчасним представленням автотранспорту на технічний огляд здійснює головний механік. Він організує роботу авто гаража і тракторних бригад.

До обов'язків головного економіста належить:

- проведення аналізу господарської діяльності ДП «Гадяцьке лісове господарство» на підставі даних обліку і звітності з метою виявлення внутрішньогосподарських резервів, усунення необґрунтованих витрат, забезпечення ефективного використання виробничих ресурсів підприємства.

- формування планових показників діяльності на підставі результатів економічного аналізу і контроль виконання планів;

- здійснення заходів з ефективного використання фінансових ресурсів підприємства для забезпечення його фінансової стійкості.

Головний бухгалтер забезпечує ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6], з урахуванням особливостей діяльності господарства і технології оброблення облікових даних.

Діюча структура є ефективною і передбачає наявність загального керівника і начальників підрозділів, які розділяють свій вплив на співробітників відповідно до поставлених перед ними завдань.

1.2 Організація бухгалтерського обліку на підприємстві

Бухгалтерський облік в Україні регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6]. Він представляє собою процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [6].

Облікова інформація, сформована при веденні обліку, повинна відповідати принципам, визначеним [6]. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15], принцип бухгалтерського обліку – це правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності. До принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності належать повне висвітлення, автономність, обачність, превалювання сутності над формою, періодичність, безперервність, єдиний грошовий вимірник, нарахування і відповідність доходів і витрат, послідовність, історична (фактична) собівартість.

Питання організації бухгалтерського обліку На ДП «Гадяцьке лісове господарство» належать до компетенції його директора відповідно до законодавства та статуту.

Він несе відповідальність за організацію обліку та забезпечення реєстрації фактів здійснення господарських операцій у первинних документах, збереження цих документів, реєстрів і звітності протягом визначеного терміну, але не менше трьох років.

Для забезпечення ведення обліку підприємства самостійно обирають форми його організації (рисунок 1.5) [6].

На ДП «Гадяцьке лісове господарство» бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією (рисунок 1.6), яку очолює головний бухгалтер. До складу бухгалтерії входять: головний бухгалтер, заступник головного бухгалтера – провідний бухгалтер, 5 бухгалтерів 2 категорії, 4 бухгалтера, 1 касир.

Відповідно до [6] і затвердженої посадової інструкції головний бухгалтер виконує наступні функції (рисунок 1.7).

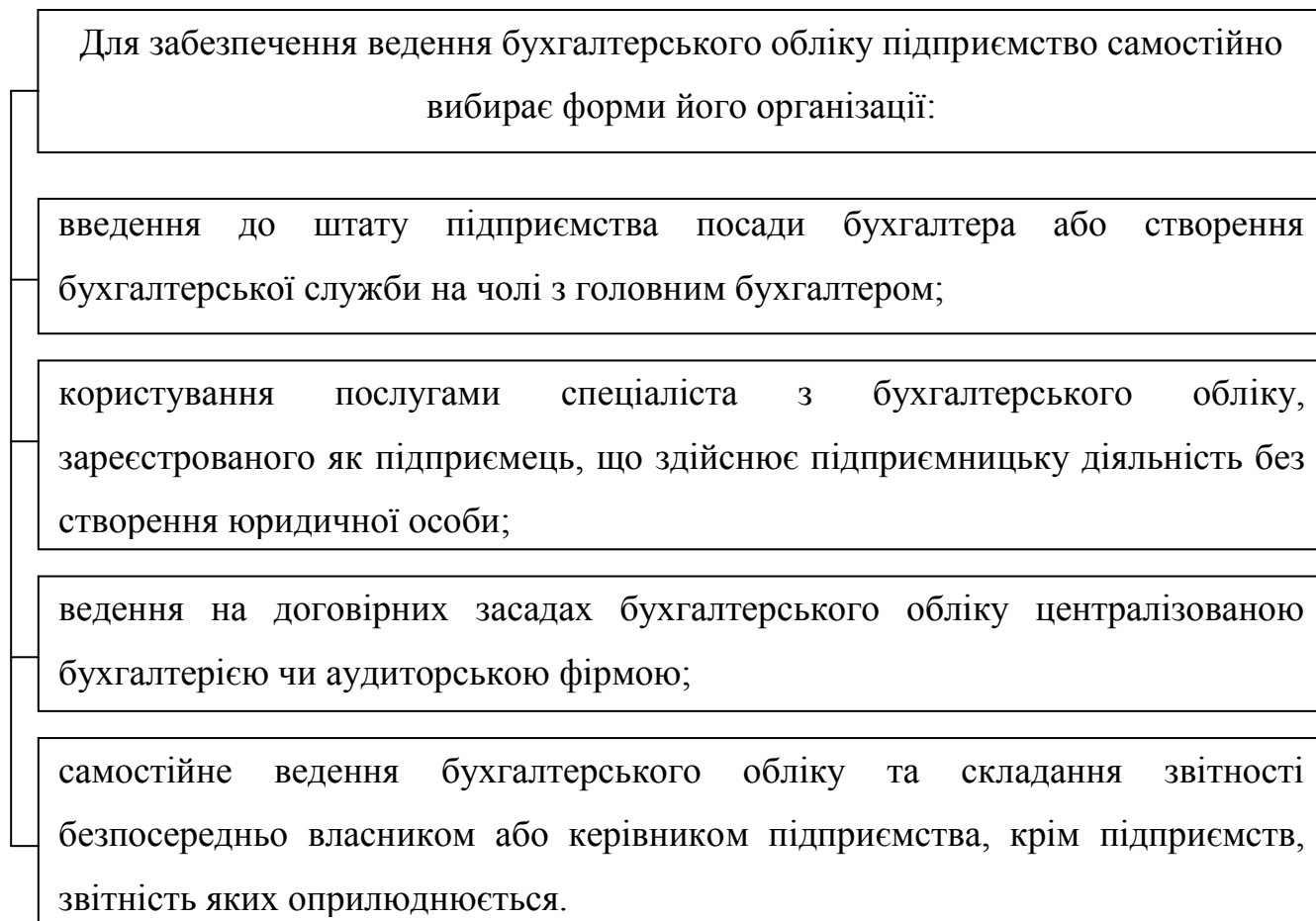

Рисунок 1.5 – Форми організації фінансового обліку на підприємстві [6]

Заступник головного бухгалтера виконує обов'язки головного бухгалтера за його відсутності, формує статистичну звітність, контролює виконання обов'язків бухгалтерами підприємства.

Група з обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами здійснює облік виникнення і погашення заборгованості покупців, перед постачальниками, бюджетом, органами соціального страхування тощо, повне і своєчасне документування руху дебіторської та кредиторської заборгованості; дотримання розрахункової і фінансової дисципліни учасників розрахункових відносин.

Група з обліку заробітної плати забезпечує прийом, аналіз і контроль табелів обліку робочого часу, листків з тимчасової непрацездатності, готує їх до облікової обробки, а також для складання встановленої бухгалтерської звітності; здійснює нарахування заробітної плати працівникам, контроль витрачання фонду оплати праці; відображає всі операції на рахунках бухгалтерського обліку; здійснює нарахування та перерахування єдиного соціального внеску; виконує інші доручення головного бухгалтера (його заступника).

Рисунок 1.6 – Структура бухгалтерії ДП «Гадяцьке лісове господарство»

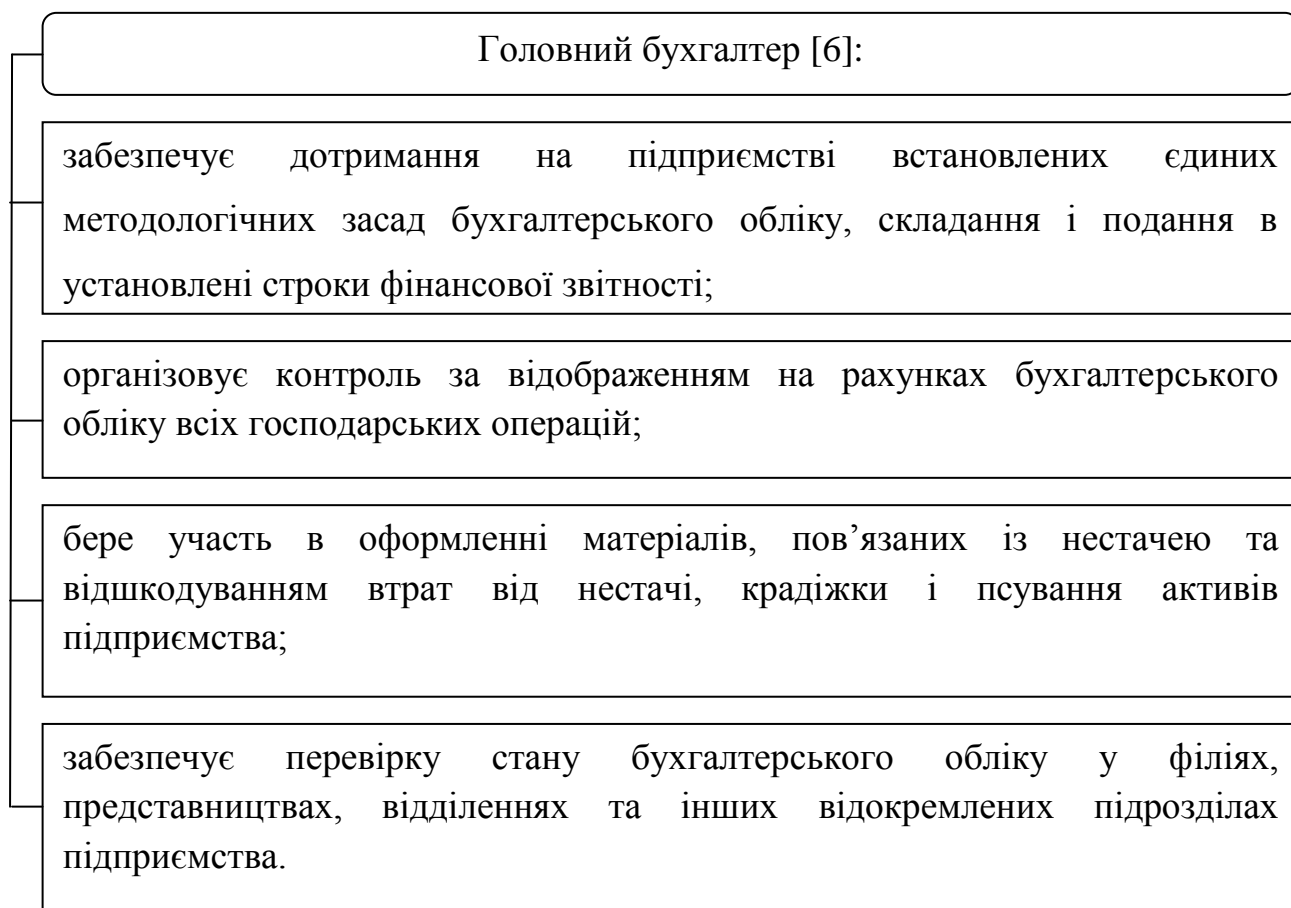

Рисунок 1.7 – Обов'язки головного бухгалтера

Група з обліку запасів відповідає за ведення обліку матеріалів. здійснює контроль за їх оприбуткуванням та витрачанням, складає відповідні бухгалтерські проведення тощо.

Група з обліку витрат забезпечує спостереження і контроль за фактичним рівнем витрат порівняно з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень та формування економічної стратегії на майбутнє; виявлення й оцінку економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів.

Група з обліку необоротних активів здійснює контроль за зберіганням основних засобів; своєчасне, правильне документальне оформлення відображення в обліку їх надходження, внутрішнього переміщення, вибуття (ліквідація, реалізація, безкоштовна передача); своєчасне (щомісячне) відображення в обліку зносу (амортизації); витрат на ремонт основних засобів; визначення результатів від ліквідації, а також збитків від списання не повністю амортизованих об'єктів; виявлення зайвих та морально застарілих основних засобів.

Група з обліку грошових коштів забезпечує своєчасне оформлення первинних документів із списання грошових коштів в оплату рахунків, відображення операцій з одержання і перерахування грошових коштів з поточного рахунка, виплати і оприбуткування готівки в касі, формування облікових регістрів з обліку грошових коштів.

До функцій групи обліку діяльності лісництв належить проведення облікової роботи у лісництвах, що є виробничими підрозділами ДП «Гадяцьке лісове господарство». Посадова інструкція бухгалтера Зінківського лісництва наведена в додатку Б.

Кожне підприємство самостійно визначає основні складові організації обліку (рисунок 1.8) [6]. Ефективна організація бухгалтерського обліку ДП «Гадяцьке лісове господарство» забезпечується вибором оптимальної для нього облікової політики, яка затверджена наказом № 1 від 03.01.2019 р. «Про облікову політику по державному підприємству Гадяцьке лісове господарство».

Облікова політика – сукупність принципів, методів процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [6].

Методи – це способи та прийоми, що дають змогу здійснювати оцінку ресурсів, ведення рахунків синтетичного та аналітичного обліку, порядок нарахування амортизації, визначення обсягу реалізації, доходів, витрат тощо.

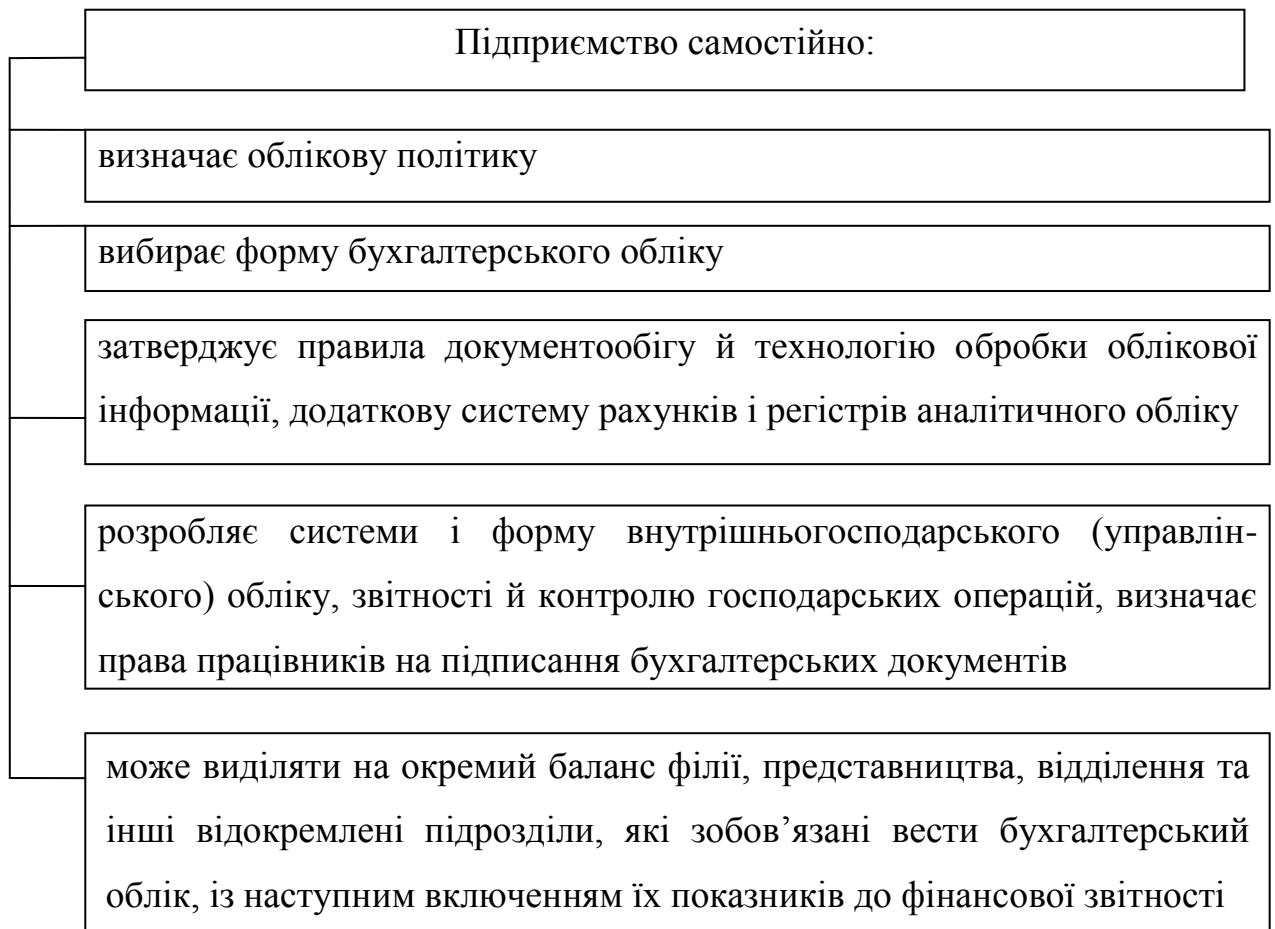

Рисунок 1.8 – Складові організації обліку підприємства [6]

До методів належать:

- оцінка запасів;
- методи амортизації необоротних активів;
- визнання доходів та витрат;
- варіанти ведення обліку витрат виробництва.

Процедури облікової політики стосуються технології оброблення даних та організації бухгалтерського обліку. Вони можуть визначатися на державному рівні (форми первинних документів, перелік та склад фінансової та статистичної звітності тощо) або на рівні підприємства в залежності від особливостей та специфіки його діяльності (робочий план рахунків; перелік та склад внутрішньої звітності; порядок документообігу, ведення управлінського обліку тощо [38]).

Основними елементами облікової політики ДП «Гадяцьке лісове

господарство» відповідно до наказу про облікову політику (додаток В) є:

- облік витрат підприємства ведеться на рахунках 9 класу без використання рахунків 8 класу;

- для відокремлення в складі основних засобів малоцінних необоротних активів встановити вартісну межу у розмірі 2500 грн.;

- вартісний показник основних засобів - більше 6000 грн. і строк використання більше року;

- амортизацію основних засобів розраховувати із застосуванням прямолінійного методу у відповідності до податкового кодексу України. Для інших необоротних матеріальних активів встановити норму амортизації 100 % у першому місяці використання. Амортизація нематеріальних активів нараховується прямолінійним методом.

- ліквідаційна вартість основних засобів і нематеріальних активів дорівнює 0;

- строк корисного використання нематеріальних активів дорівнює 120 місяців;

- резерв сумнівних боргів визначається один раз на рік, виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції.

Форма ведення бухгалтерського обліку як певна система реєстрів бухгалтерського обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації обирається підприємствами самостійно з додержанням єдиних засад бухгалтерського обліку та з урахуванням особливостей своєї діяльності й технології обробки облікових даних [38].

ДП «Гадяцьке лісове господарство» застосовує журнальну форму обліку з автоматизацією розділів обліку праці та її оплати, обліку грошових коштів.

Документообіг – це рух документів від моменту їх складання (або одержання від інших підприємств, організацій), опрацювання і використання за призначенням у визначений період часу і до передачі в архів. Для впорядкування документообігу на ДП «Гадяцьке лісове господарство» розроблено графік документообігу, в якому визначено: перелік документів, що складаються, відповідальні за їх складання і терміни складання.

Управлінський (внутрішньогосподарський) облік – це система обробки та

підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством. Управлінський облік ведеться підприємствами для забезпечення інформаційних потреб керівництва. Головним при цьому є своєчасне одержання докладної, достовірної інформації про доходи та витрати як по підприємству в цілому, так і його окремих підрозділах [38]. На ДП «Гадяцьке лісове господарство» елементи управлінський обліку здійснюються групою обліку витрат.

На ДП «Гадяцьке лісове господарство» організація бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавства.

1.3 Аналіз основних економічних показників діяльності ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки

Для оцінки якості господарської діяльності, одержання інформації щодо прогнозних розрахунків фінансового стану, забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень зовнішніми користувачами звітної інформації здійснюється аналіз економічних показників підприємства.

При проведенні економічного аналізу економічна інформація щодо діяльності підприємства систематизується та узагальнюється в процесі застосування аналітичних процедур та представляється у форматі відносних показників, їх відхилень від нормативних значень, визначення впливу факторів [79]. Основними джерелами інформації, що використовуються для оцінки фінансового стану підприємства є фінансова та статистична.

В таблиці 1.1 наведено результати розрахунку основних економічних показників фінансово-господарської діяльності ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки, проведеного за даними фінансової та статистичної звітності (додаток Д, Е, Ж).

За результатами розрахунку показників активів ДП «Гадяцьке лісове господарство» встановлено наступне:

1. Вартість необоротних активів ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-

Таблиця 1.1

Основні показники фінансово-господарської діяльності ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки

№	Показники	Одини- ці виміру	Джерела інформації, розрахунок	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення			
							2019 р. від 2018 р.		2020 р. від 2019 р.	
							абсолютне	темп зростання, %	абсолютне	темп зростання, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. АКТИВИ										
1.1	Активи всього	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1300, гр.4	15667	17670	15968	2003	113	-1702	90,37
1.2	Необоротні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1095	9389	9765	8782	376	104	-983	89,93
1.2.1	Нематеріальні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1000	416	416	416	0	100	0	100
1.2.2	Незавершені капітальні інвестиції	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1005	880	470	403	-410	53,4	-67	85,74

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.2.3	Основні засоби	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1010	8093	8879	7963	789	109,7	-916	89,68
1.2.4	Довгострокові біологічні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1020	0	0	0	0	x	0	x
1.2.5	Фінансові інвестиції	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1030+1035	0	0	0	0	x	0	x
1.2.6	Інші необоротні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1040+1045+ +1090	0	0	0	0	x	0	x
1.3	Оборотні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1195	6278	7905	7186	1627	125,91	-719	90,90
1.3.1	Запаси	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1100+1110+ +1115	4981	6613	3972	1632	132,76	-2641	60,06
1.3.2	Дебіторська заборгованість	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1125+1130+ +1135+1136+ +1145+1155+ 1120	958	985	935	27	102,80	-50	94,93

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.3.3	Грошові кошти і їх еквіваленти	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1160+1165	115	182	2253	67	158,26	2071	1237,91
1.3.4	Інші оборотні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1190+1170	27	125	26	98	462,96	-99	20,8
2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ										
2.1	Зобов'язання всього	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1595+1695+ +1700	5776	8015	6370	2239	138,76	-1645	79,48
2.2	Довгострокові зобов'язання	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1595	331	825	345	494	249,2	-480	41,82
2.3	Поточні зобов'язання	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1695	5445	7190	6025	1745	132,05	-1165	83,8
2.3.1	Короткострокові кредити	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1600	0	0	0	0	x	0	x

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.3.2	Кредиторська заборгованість за товари	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1615+1605	751	1249	1178	498	166,3	-71	94,32
2.3.3	Кредиторська заборгованість за розрахунками	тис. грн.	2.3-2.3.1- 2.3.2-2.3.4	4694	5941	4482	1247	126,6	-1459	75,442
2.3.4	Доходи майбутніх періодів	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1665	0	0	365	0	x	365	x
2.3.5	Забезпечення витрат і платежів	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1520+1525+166 0	-	0	0	0	x	0	x
3. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ										
3.1	Власний капітал – усього	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1495	9891	9655	9598	-196	97,61	-57	99,41
3.2	Зареєстрований (пайовий) капітал	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1400	2399	2399	2399	0	100	0	100

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3.3	Додатковий капітал	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1410	7394	7158	7101	-236	96,8	-57	99,20
3.4	Резервний капітал	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1415	0	0	0	0	х	0	х
3.5	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1420	0	0	0	0	х	0	х
3.6	Неоплачений капітал	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1425	0	0	0	0	х	-0	х
4. ДОХОДИ І ВИТРАТИ										
4.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	Ф.2, ряд.2000, гр3	78846	73826	74544	-5020	93,63	718	100,97

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4.2	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	Ф.2, ряд 2050, гр.3	63360	60423	62776	-2937	95,36	2353	103,89
4.3	Валовий прибуток (збиток)	тис. грн.	Ф.2, ряд 2090 (2095), гр.3	15486	13403	11768	-602	64,20	-1635	87,80
4.4	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	Ф.2, ряд 2190 (2195), гр. 3	1761	1038	355	-723	58,94	-683	34,20
4.5	Прибуток (збиток) до оподаткування	тис. грн.	Ф 2, ряд 2290 (2295), гр. 3	1680	1078	173	-602	64,16	-905	16,05
4.6	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	Ф.2, ряд 2350 (2355), гр.3	1372	963	120	-409	70,20	-843	12,46
5. ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ										
5.1	Рентабельність продажу	%	4.3/4.1*100%	19,64	18,15	15,79	-1,49	x	2,36	x

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
5.2	Середня вартість активів	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1300 (гр.3+гр.4)/2	15481,5	16668,5	16819	1187	107,66	150,5	100,90
5.3	Рентабельність активів	%	4.6/5.2*100%	8,86	5,78	0,71	-3,08	x	-5,07	x
5.4	Середній розмір власного капіталу	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1495(гр.3+гр.4) /2	9897,5	9773	9626,5	-124,3	98,74	-146,5	98,50
5.5	Рентабельність власного капіталу	%	4.6/5.4*100%	13,86	9,85	1,25	-4,01	x	-8,6	x
5.6	Середній розмір власного оборотного капіталу	тис. грн.	Ф.1, ряд 1495+1500+ +1510+1515- -1095 (гр. 3+ +гр. 4) / 2	268,5	774	923	505,5	288,27	149	119,25

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
5.7	Рентабельність власного оборотного капіталу	%	4.6 / 5.6 * 100	510,99	124,42	13,00	-386,57	x	-111,4	x
6.1	Обсяг реалізованої продукції	тис. грн.	Ф.1- підприємн, р.3, гр. 2	78846	73826	74544	-5020	93,63	718	100,97
6. ТРУДОВІ ПОКАЗНИКИ										
6.2	Середньооблікова кількість працівників	осіб	Ф.1-підприємн, р.6, р. 600	278	245	221	-33	88,13	-24	90,20
6.3	Продуктивність праці одного працівника	тис. грн./ особу	6.1/6.2	283,62	301,33	373,3	17,71	106,24	35,97	123,91

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
6.4	Фонд оплати праці усіх працівників	тис. грн.	Ф.1-ПВ, р.3, ряд. 5010	-	-	-	-	-	-	-
6.5	Фонд робочого часу	люд-год	Ф.1-підприємн, р.6, р. 601	-	-	-	-	-	-	-
6.6	Рівень оплати праці за 1 люд-год	тис. грн./люд-год	6.4/6.5	-	-	-	-	-	-	-
6.7	Середня заробітна плата 1-го працівника	тис. грн.	6.4/6.2	-	-	-	-	-	-	-
7. ПОКАЗНИКИ МАЙНОВОГО СТАНУ										
7.1	Первісна вартість основних засобів на кінець року	тис. грн.	Ф.5, ряд 260, гр.14	30491	32468	32857	1977	106,48	389	101,2

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
7.2	Коефіцієнт придатності основних засобів на кінець року	-	1.2.3 / 7.1	0,27	0,27	0,245	0	100	-0,025	90,74
7.3	Вартість введених в дію основних засобів	тис. грн.	Ф. 5, ряд 260, гр.5	1240	2675	1010	1435	215,72	-1665	37,76
7.4	Коефіцієнт оновлення основних засобів	-	7.3/7.1	0,041	0,0824	0,031	0,0414	200,98	-0,051	37,62
8. ПОКАЗНИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ										
8.1	Капітальні інвестиції за рік	тис. грн.	Ф. 5, ряд 340	1728	2085	1010	357	120,66	-1075	48,44
8.2	Фінансові інвестиції за рік	тис. грн.	Ф 5, ряд 420	-	-	-	-	-	-	-

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9. ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ										
9.1	Середній розмір дебіторської заборгованості	тис. грн.	Ф.1, ряд 1120 +1125++1130+ +1135+1136+ +1140+1145+ +1155 (гр. 3+ гр. 4) / 2	885	971,5	888,5	86,5	109,77	-83	91,46
9.2	Оборотність дебіторської заборгованості	Оборот	4.1 / 9.1	89,09	75,99	83,9	-13,1	85,3	7,91	110,41
9.3	Середній розмір кредиторської заборгованості	тис. грн.	Ф.1, ряд 1600+1605+1615 + 1620+ 1625+ 1630+1635+ 1640+1645+1690 (гр3+гр4)/2	5092,5	6198,5	6425	1106	121,72	226,5	103,65

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9.4	Оборотність кредиторської заборгованості	оборот	4.2 / 9.3	12,44	9,75	9,77	-2,69	78,38	0,02	100,1
9.5	Середній розмір запасів	тис. грн.	Ф.1, ряд 1100+1110 (гр.3+гр. 4)/2	3555,5	5797	5292,5	2241,5	163,04	-504,5	91,3
9.6	Оборотність запасів	оборот	4.2 / 9.5	17,82	10,43	11,86	-7,39	58,33	1,43	113,71
9.7	Середній період інкасації	дні	365 / 9.2	4,097	4,8	4,35	0,703	117,16	-0,45	90,63
9.8	Середній період розрахунків з кредиторами	дні	365 / 9.4	29,34	37,43	37,36	8,09	127,57	-0,07	99,81
9.9	Середній строк зберігання запасів	дні	365 / 9.6	20,48	34,995	30,78	14,515	170,87	-4,215	87,96
9.10	Період обороту грошових коштів	дні	9.7 – 9.8 +9.9	-4,763	2,365	-2,21	7,128	-	-4,575	-93,45

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10. ГРОШОВІ ПОТОКИ										
10.1	Чистий грошовий потік від операційної діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3195	866	2095	3811	1229	X	1229	X
10.2	Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3295	-2200	-1988	-1531	212	x	212	x
0.3	Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3395	-81	6	-255	87	x	87	x
10.4	Збільшення (зменшення) грошових коштів	тис. грн.	Ф 3, ряд 3400	-1415	113	2025	1528	x	1528	x

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
11. ПОКАЗНИКИ ЛІКВІДНОСТІ										
11.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	1.3.3 / 2.3	0,021	0,025	0,373	0,004	x	0,348	x
11.2	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7-0,8	(1.3.2+1.3.3) / 2.3	0,197	0,162	0,529	-0,035	x	0,367	x
11.3	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0-2,5	1.3 / 2.3	1,15	1,09	1,19	-0,06	x	0,1	x
11.4	Коефіцієнт мобільності активів	≥ 0,5	1.3 / 1.1	0,4	0,045	0,45	-0,355	x	0,405	x
11.5	Коефіцієнт співвідношення активів	> 1	1.3 / 1.2	0,67	0,8	0,82	0,13	x	0,02	x

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12. ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ										
12.1	Коефіцієнт економічної незалежності (автономії)	$\geq 0,5$	$3.1 / (3.1 + 2.1)$	0,63	0,55	0,6	-0,08	x	0,05	x
12.2	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\leq 0,5$	$2.1 / (3.1 + 2.1)$	0,37	0,45	0,4	0,08	x	-0,05	x
12.3	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	$> 0,5$	$(1.3 - 2.1) / 1.3$	0,08	-0,01	0,11	-0,09	x	0,12	x
12.4	Коефіцієнт маневрування	$\geq 0,5$	$(1.3 - 2.1) / 3.1$	0,05	-0,01	0,09	-0,06	x	0,1	x

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12.5	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу	0,3-0,5	1.2.3 / 1.1	0,52	0,5	0,49	-0,02	x	-0,01	x
12.6	Коефіцієнт інвестування	-	3.1/1.2.3	1,22	1,09	1,21	0,13	x	0,12	x
12.7	Коефіцієнт фінансової стійкості	-	(3.1+2.2)/ (3.1+2.1)	0,58	0,59	0,62	0,01	x	0,03	x

2019 роки зросла на 376 тис. грн., або на 4 %. У 2020 році порівняно з 2019 роком відбулося зменшення вартості необоротних активів на 983 тис. грн., або на 10,07 %. До складу необоротних активів підприємства входять основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції. Переважну частину необоротних активів становлять основні засоби (їх питома вага у структурі необоротних активів перевищує 90 %). На кінець 2019 року вартість основних засобів збільшилась на 789 тис. грн., тобто на 9,7 % в порівнянні з 2018 роком, а у 2020 році їх вартість зменшилась на 916 тис. грн., або на 10,32 %. Нематеріальні активи протягом 2018-2020 років не змінювалися. Незавершені капітальні інвестиції в періоді 2018-2020 роки щорічно зменшувалися, загальне зменшення становило на 477 тис. грн., або більше, ніж у 2 рази. Питома вага даних видів необоротних активів у загальній вартості становить близько 5 %.

2. Вартість оборотних активів ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2019 роки збільшилася на 1627 тис. грн., або на 25,91 %, у 2020 році порівняно з 2019 роком зменшилась на 719 тис. грн., або на 9,1 %. Найбільшу частку у складі оборотних активів підприємства займають запаси. Їх частка у загальній вартості оборотних активів у 2019 році становила відповідно 83,6 %, а у 2020 році – 55 %.. Це не є позитивним моментом в діяльності ДП «Гадяцьке лісове господарство» оскільки кошти, вкладені у запаси, вилучаються з обігу і не використовуються ефективно, однак зниження частки запасів свідчить про наявність позитивних змін. Попри це підприємству необхідно вживати надалі заходи для збереження цих тенденцій і оптимізації розмірів запасів. Тим більше, що частка грошових коштів, які можуть вільно обертаються, у складі оборотних активів зовсім незначна (у 2019 році – 2,3 %, у 2020 році – 31,35 %). Позитивним моментом є зростання частки грошових коштів у 2019 році порівняно з 2018 роком на 67 тис. грн., або 58,26 %, а у 2020 році порівняно з 2019 роком – на 2071 тис. грн., або на 1137,91 %.

3. В цілому вартість активів ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки збільшилася на 301 тис. грн., або 1,92 %, що є позитивною тенденцією (рисунок 1.9).

4. Зобов'язання ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2019 роки також

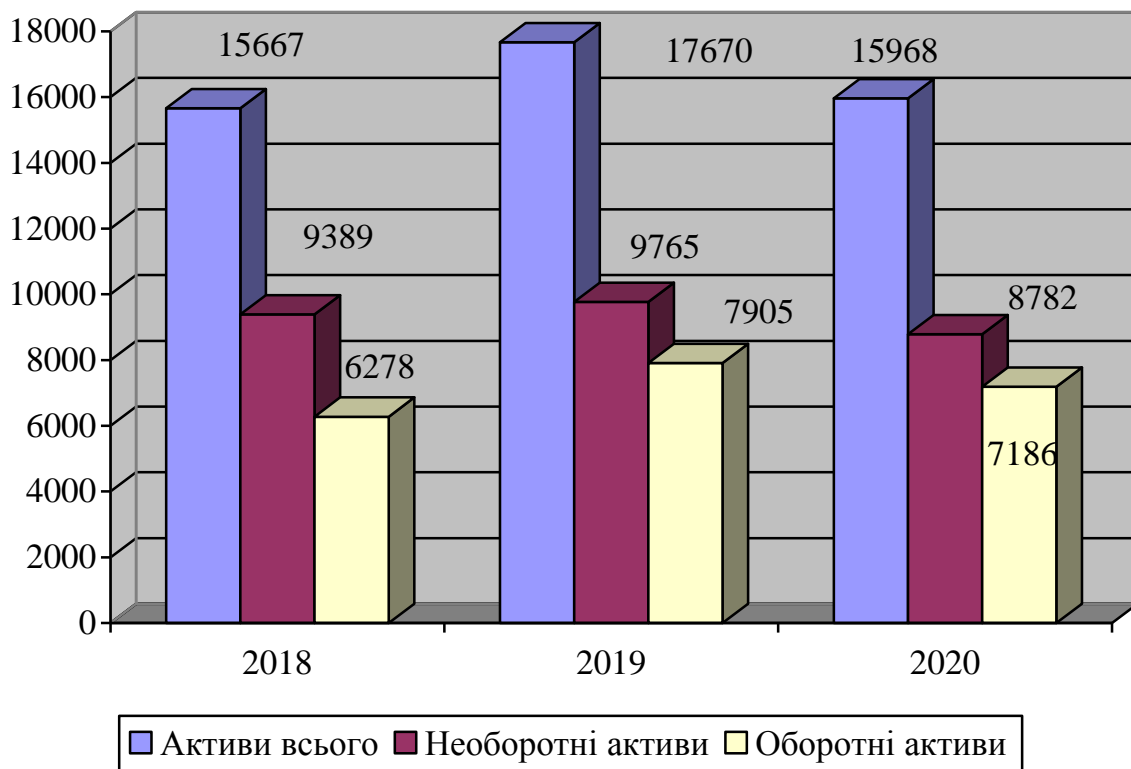

Рисунок 1.9 – Динаміка активів ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки, тис. грн.

зросли на 2239 тис. грн., або на 38,76 %, що є негативною тенденцією. Це відбулося за рахунок збільшення довгострокових зобов'язань на 494 тис. грн., або на 149,2 % та поточних зобов'язань на 1745 грн., або на 32,05%. У 2020 році порівняно з 2019 роком зобов'язання зменшились на 1645 тис. грн., або на 20,52 %, що є позитивною тенденцією і свідчить про покращення платіжної дисципліни на підприємстві. Динаміка зобов'язань ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018-2020 роках наведена на рисунку 1.10.

5. Власний капітал у 2018-2019 роках зменшився на 196 тис. грн., або на 2,39 % за рахунок зменшення на цю ж суму додаткового капіталу, що є негативною тенденцією в діяльності підприємства. Ум 2020 році порівняно з 2019 роком власний капітал зменшився ще на 57 тис. грн., або на 1,59 %. Динаміка власного капіталу ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018-2020 роках наведена на рисунку 1.11.

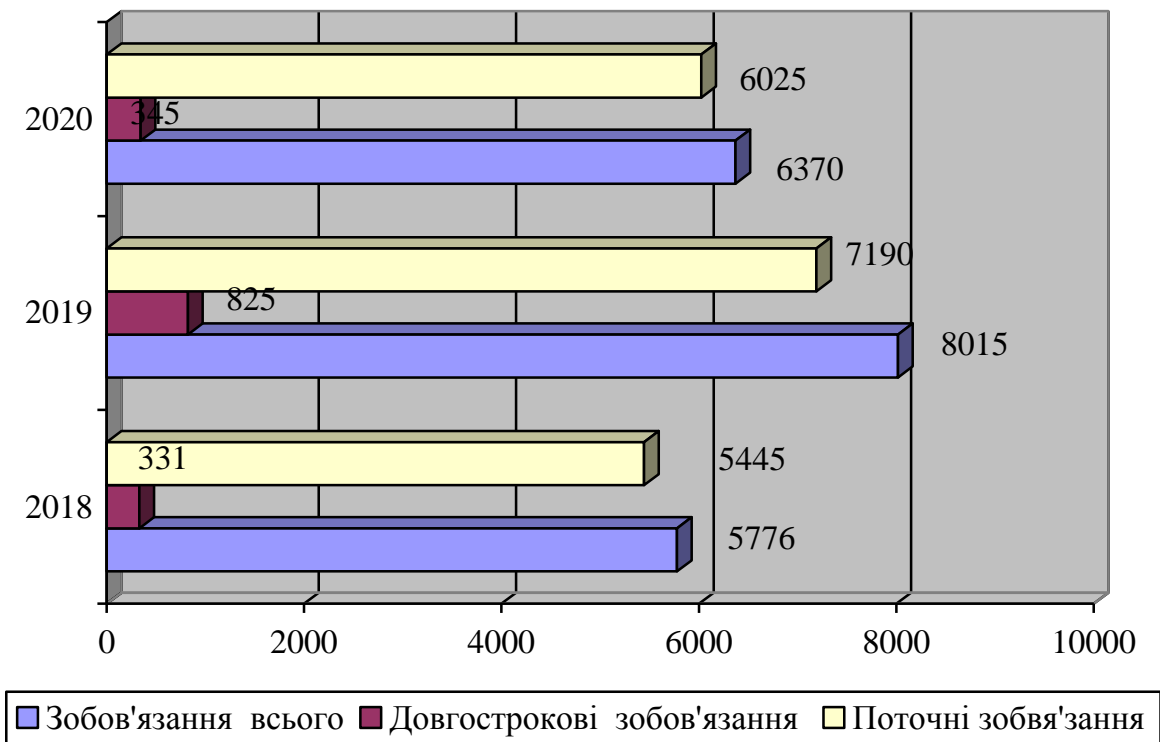

Рисунок 1.10 – Динаміка зобов'язань ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки, тис. грн.

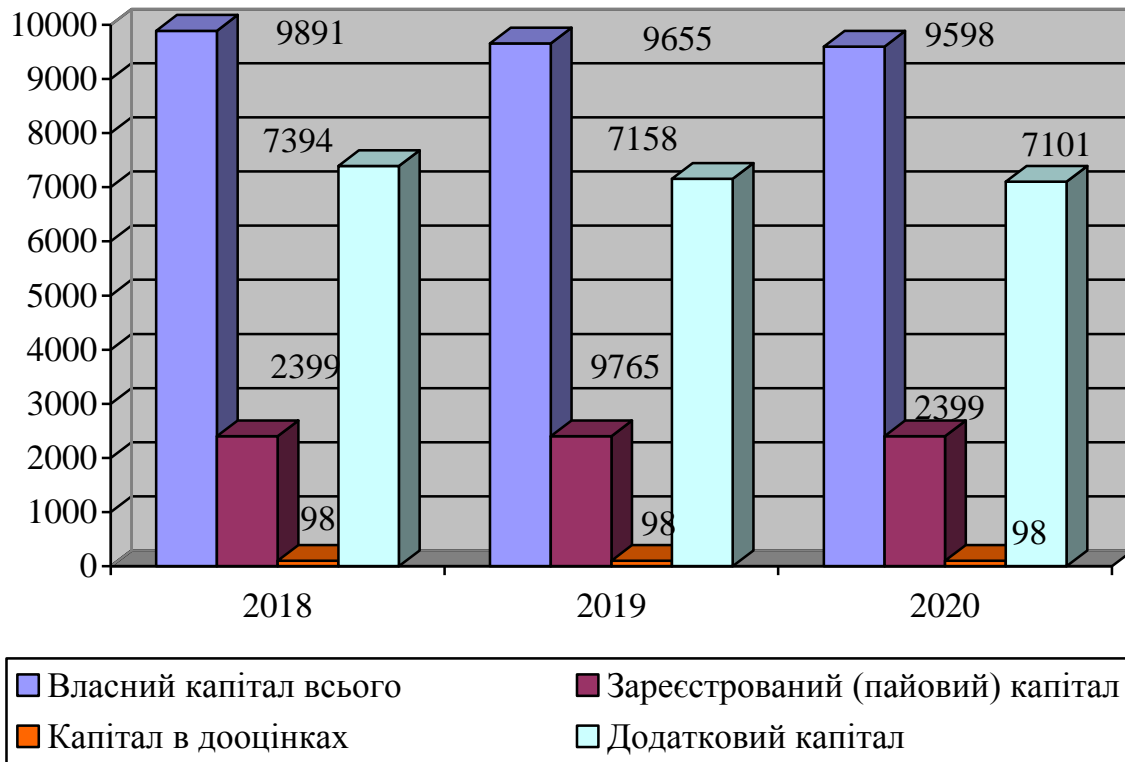

Рисунок 1.11 – Динаміка власного капіталу ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки, тис. грн.

6. У 2018-2019 роках розмір чистого доходу ДП «Гадяцьке лісове господарство» зменшився на 5020 тис. грн., або на 6,37 %, у 2020 році він зріс на 718 тис. грн.. порівняно з 2019 роком (рисунок 1.12). Така зміна позитивно характеризує діяльність ДП «Гадяцьке лісове господарство».

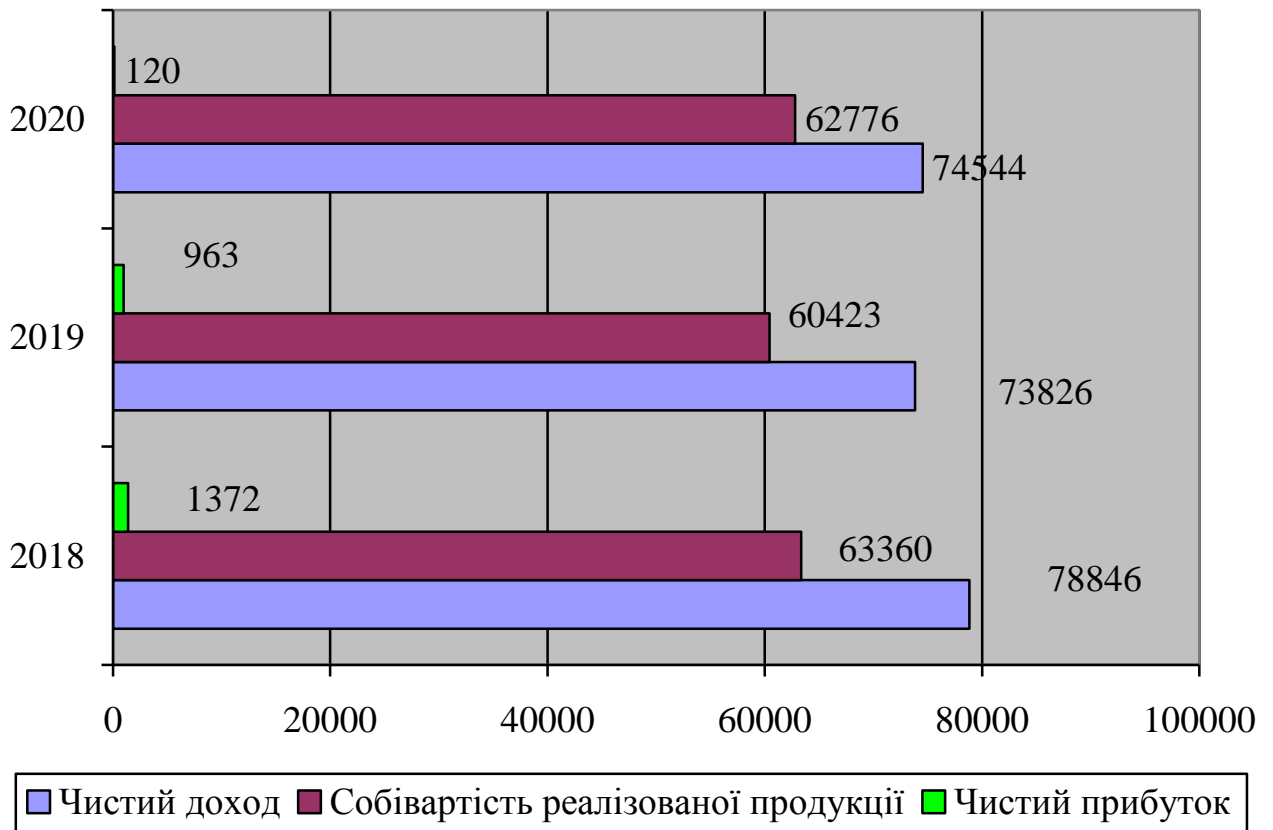

Рисунок 1.12 – Динаміка чистого доходу, собівартості реалізованої продукції та чистого прибутку ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки, тис. грн.

7. Собівартість реалізованої продукції даного підприємства у 2018-2019 роках зменшилась на 2937 тис. грн., або на 4,64 %, що є позитивною тенденцією. А от у 2020 році відбулося її збільшення на 2353 тис. грн. в порівнянні з 2019 роком, що є негативним моментом в діяльності підприємства. Чистий прибуток за 2018-2019 роки зменшився на 409 тис. грн., або на 29,8 %, а у 2020 році порівняно з 2019 роком ще на 843 тис. грн. Така тенденція є результатом випередження темпів зростання собівартості реалізації над темпами зростання чистого доходу.. Підприємству треба негайно вжити заходи для підвищення рівня доходу і подальшого зниження собівартості продукції.

8. Одним із основних показників, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу в процесі виробництва, є рентабельність. Показники рентабельності вимірюють прибутковість підприємства з різних позицій і при аналізі використовуються як інструмент інвестиційної політики і ціноутворення. Протягом 2018-2019 років встановлено негативну динаміку всіх показників рентабельності ДП «Гадяцьке лісове господарство»:

- рентабельності продажу (вона зменшилась на 1,49 %),
- рентабельності активів (зменшення - 3,08 %);
- рентабельності власного капіталу (зменшення - 4,01 %);
- рентабельності власного оборотного капіталу (зменшення - 386,57)%.

Протягом 2019-2020 років ця тенденція тривала, внаслідок чого показники рентабельності досягли низького рівня. На рисунку 1.13 наведено динаміку показників рентабельності ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки.

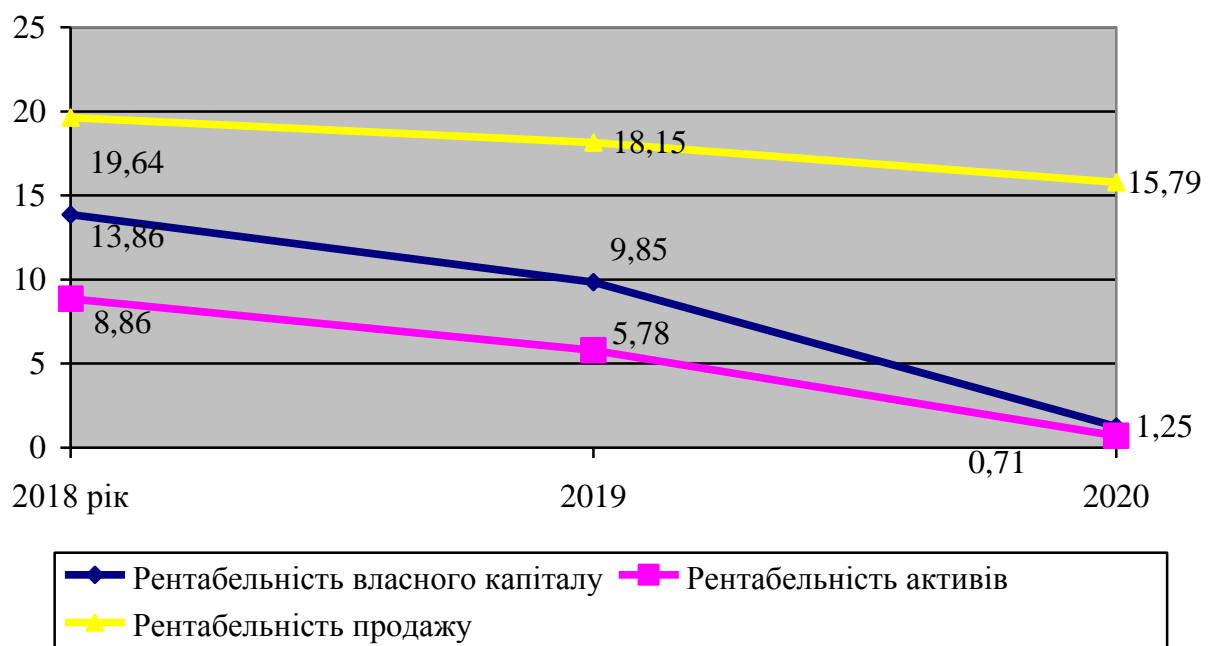

Рисунок 1.13 – Динаміка рентабельності ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки, %

9. Про покращення результатів діяльності ДП «Гадяцьке лісове господарство» свідчить зростання середнього розміру власного оборотного капіталу за 2018-2019 роки – на 188,27%, за 2019-2020 роки – на 19,25 %. Одна негативним моментом в діяльності підприємства є зменшення середнього розміру власного капіталу і середньої вартості активів підприємства як у 2019 році порівняно з 2018 роком, так і у 2020 році порівняно з 2019 роком.

10. Негативним явищем в діяльності ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2019 роки є зменшення обсягу реалізованої продукції на 5020 тис. грн. та середньооблікової кількості працівників на 33 особи. Проте, як позитивний момент діяльності підприємства варто відзначити збільшення продуктивності праці на 17,71 тис. грн./ особу, або на 6,24 %. У 2020 році порівняно з 2019 роком підприємству вдалося досягти збільшення обсягу реалізованої продукції на 718 тис. грн., що безперечно позитивно характеризує його діяльність. Однак середньооблікова чисельність працівників і в цьому періоді зменшилась на 24 особи, при цьому продуктивність праці одного працівника зросла на 35,97 тис. грн./особу.

11. Ділова активність підприємства проявляється у швидкості обігу його коштів. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки. Протягом періоду 2018-2019 рр. оборотність дебіторської заборгованості зменшилась на 13,1 %, а середній розмір дебіторської заборгованості збільшився на 9,77 %. Це є негативною динамікою, оскільки призводить до ризику виникнення безнадійної дебіторської заборгованості. У 2019-2020 рр. оборотність дебіторської заборгованості зросла на 7,91 оборотів, або на 10,41 %, а середній розмір дебіторської заборгованості зменшився на 83 тис. грн., або на 8,54 %. Це позитивно характеризує діяльність підприємства і свідчить про те, що йому вдалося покращити управління дебіторською заборгованістю і посилити контроль за своєчасністю її погашення.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує розширення або зниження комерційного кредиту наданого господарству. Зростання коефіцієнту означає збільшення швидкості оплати заборгованості, а зниження – ріст покупок у кредит. Оборотність кредиторської заборгованості у 2018-2019 рр.

зменшилась на 2,69, що негативно характеризує діяльність підприємства. Проте у 2019-2020 рр. підприємству вдалося трохи збільшити цей показник.

Коефіцієнт оборотності запасів відображає число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства. Зниження даного показника свідчить про відносне збільшення запасів і незавершеного виробництва або про зниження попиту на готову продукцію. Протягом 2018-2019 рр. оборотність запасів зменшилась на 7,39 %. А у 2020 році даний показник зріс, що є позитивним чинником.

12. Протягом 2018-2019 рр. показники ліквідності підприємства, крім коефіцієнта співвідношення активів, зменшились і не відповідали нормативним значенням, що негативно характеризує діяльність ДП «Гадяцьке лісове господарство». Проте у 2020 році відбулося покращення всіх показників ліквідності, у зв'язку, в першу чергу, із зростанням грошових коштів, що свідчить про підвищення платоспроможності підприємства.

13. Показники фінансової стійкості протягом 2018-2019 років, крім коефіцієнта економічної незалежності і коефіцієнта концентрації позикового капіталу, не відповідали нормативним значенням, що свідчить про недостатню фінансову стійкість підприємства. У 2019-2020 роках спостерігається зростання коефіцієнта економічної незалежності, коефіцієнта забезпеченості оборотних активів, коефіцієнта маневрування, коефіцієнта фінансової стійкості, це говорить, про поліпшення фінансової стійкості підприємства.

В цілому діяльність ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018-2019 роках була прибутковою. Однак, спостерігається погіршення більшості показників діяльності підприємства, в тому числі зменшення прибутку. Тому керівництву підприємства потрібно терміново вжити заходи для підвищення рівня доходу, обсягу реалізованої продукції, подальшому зменшенню вартості дебіторської заборгованості і зобов'язань.

РОЗДІЛ 2 ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Дебіторська заборгованість: сутність, класифікація, визнання, оцінка

Під час господарської діяльності між ДП «Гадяцьке лісове господарство» та різними суб'єктами господарювання встановлюються економічні відносини, що призводить до виникнення зобов'язань однієї сторони перед іншою. При цьому в обліку першої сторони виникає дебіторська, а у другій – кредиторська заборгованість. Дебіторська заборгованість ДП «Гадяцьке лісове господарство» розглядається як розмір неспроможності суб'єкта господарювання виконати грошові зобов'язання після настання встановленого договором строку їх оплати.

Методологія бухгалтерського дебіторської заборгованості визначається Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Відповідно до даного П(С)БО дебіторська заборгованість – сума заборгованості підприємству на певну дату. Дебіторами є юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [16].

Дебіторську заборгованість класифікують за певними ознаками (рисунок 2.1). а саме:

1. За терміном погашення та зв'язком з операційним циклом на:

- довгострокову – це сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу;
- поточну – це сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

2. За об'єктами виникнення на:

- товарну – пов'язана з нормальною діяльністю підприємства з реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. У свою чергу, товарна дебіторська заборгованість може бути забезпечена або не забезпечена векселем;

Рисунок 2.1 – Класифікація дебіторської заборгованості

- нетоварну (неопераційна) – заборгованість, яка виникає від іншої діяльності підприємства (тобто операцій інших, ніж продаж продукції, товарів, виконання робіт або надання послуг). Прикладом таких операцій є розрахунки за виданими авансами, розрахунки з підзвітними особами, розрахунки за нарахованими доходами, розрахунки за претензіями, розрахунки за відшкодуванням завданих збитків, розрахунки за позиками членам кредитних спілок, розрахунки з іншими дебіторами.

3. Залежно від своєчасності оплати на:

- дебіторську заборгованість, термін оплати якої не настав (нормальна);
- дебіторську заборгованість, не оплачену в строк (прострочена);

- дебіторську заборгованість, за якою минув строк позовної давності (безнадійна).

Дебіторська заборгованість як складова елементу фінансової звітності ДП «Гадяцьке лісове господарство» визнається і відображається в балансі, якщо виконуються умови (рисунок 2.2):

Рисунок 2.2 – Визнання дебіторської заборгованості

Грошова сума, за якою визнається і відображається дебіторська заборгованість ДП «Гадяцьке лісове господарство», визначається з урахуванням оцінки дебіторської заборгованості :

- у поточному обліку;
- у фінансових звітах.

Оцінка дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» у поточному обліку здійснюється за первісною вартістю, яка залежить від:

- величини отриманого доходу від реалізації
- надання покупцю торговельної знижки або знижок з обсягу до дати реалізації;
- надання покупцю знижок після реалізації;
- повернення товарів від покупців.

Довгострокова дебіторська заборгованість ДП «Гадяцьке лісове господарство», на яку нараховують відсотки, відображається в балансі за теперішньою вартістю – грошовою вартістю майбутніх доходів на теперішній час. Розрахунок теперішньої вартості здійснюється за допомогою дисконтування.

Заборгованість за фінансовою орендою відображається в балансі орендодавця в сумі чистих інвестицій в оренду, яка дорівнює загальній сумі мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вирахуванням незаробленого фінансового доходу.

Поточна дебіторська заборгованість ДП «Гадяцьке лісове господарство», яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Чиста реалізаційна вартість - сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» передбачає два способи визначення резерву сумнівних боргів (рисунок 2.3):

- із застосуванням абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- із застосування коефіцієнта сумнівності.

За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.

За методом застосування коефіцієнта сумнівності величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності. При цьому коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами:

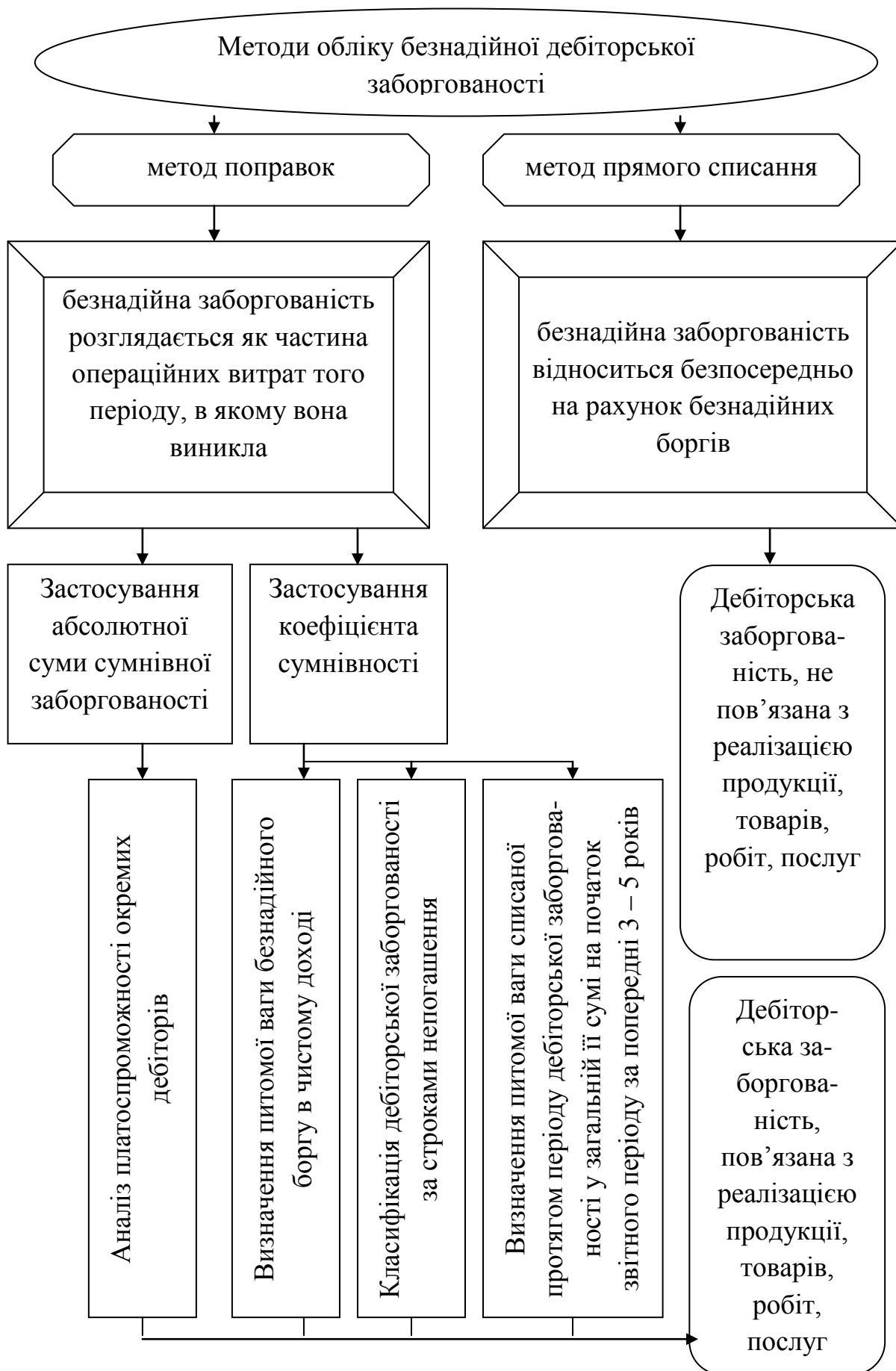

Рисунок 2.3 – Методи нарахування резерву сумнівних боргів

- визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході. Саме такий метод застосовується ДП «Гадяцьке лісове господарство» ;
- класифікація дебіторської заборгованості за строками її непогашення;
- визначення середньої питомої ваги дебіторської заборгованості, списаної протягом періоду, у сумі дебіторської заборгованості на початок періоду за попередні 3-5 років [16].

Кожне підприємство має право обрати той метод нарахування резерву сумнівних боргів, який вважає більш зручним та доцільним.

Метод визначення величини резерву полягає в тому, що резерв сумнівних боргів збільшується на суму заборгованості дебіторів, визнаних неплатоспроможними. Для його використання необхідно відстежувати і накопичувати інформацію про фінансовий стан дебіторів. Підставою для визнання боргу сумнівним може бути інформація звітності, що оприлюднюється, відомості про ліквідацію боржника чи порушення справи про його банкрутство.

При великій кількості дебіторів застосування даного методу ускладнюється. Крім того, лише незначна частка підприємств має постійних партнерів і може отримати інформацію про їх платоспроможність в динаміці.

Тому більшість підприємств застосовують метод класифікації дебіторської заборгованості, який передбачає її групування за строками непогашення із встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи на підставі фактичної суми безнадійної заборгованості за попередні періоди. При цьому коефіцієнт сумнівності дебіторської заборгованості зростає із збільшенням строків її непогашення. Величина резерву сумнівних боргів представляє собою суму добутків дебіторської заборгованості відповідної групи та коефіцієнта сумнівності цієї ж групи. Даний метод може застосовуватися лише тоді, коли підприємство списує заборгованість до завершення терміну позовної давності.

Популярності набуває застосування методу визначення резерву сумнівних боргів за питомою вагою безнадійних боргів у чистому доході. Це обумовлено необхідністю найменших вибірок даних для його застосування. Для цього дані про реалізацію продукції на умовах наступної оплати і списану безнадійну

заборгованість накопичуються за період з початку року. Якщо розрахунки з наступною оплатою для підприємства - рідкісні, то доцільно накопичувати дані про реалізацію продукції на умовах попередньої оплати і вираховувати її із загальної суми реалізації. Резерв сумнівних боргів при обчисленні за даним методом визначається як добуток доходу від реалізації продукції за звітний період та коефіцієнту сумнівності.

Облік резерву сумнівних боргів здійснюється на контраktivному рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів»[12]. Відображення на рахунках бухгалтерського обліку нарахування і використання резерву пов'язано з існуванням сумнівної і безнадійної дебіторської заборгованості.

Сумнівною заборгованістю визнається поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення дебітором.

Безнадійною дебіторською заборгованістю вважається поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення дебітором або за якою минув строк позовної давності.

За сумнівною заборгованістю резерв нараховується і триває її облік на рахунках, а за безнадійною заборгованістю припиняється балансовий облік на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» (37 «Розрахунки з різними дебіторами») і розпочинається її позабалансовий облік на рахунку 071 «Списана дебіторська заборгованість».

Сума резерву в момент його створення визнається іншими операційними витратами підприємства і відображається записом:

Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги»

Кт 38 «Резерв сумнівних боргів».

Списання дебіторської заборгованості, визнаної безнадійною, за рахунок створеного резерву сумнівних боргів відображається записом:

Дт 38 «Резерв сумнівних боргів»

Кт 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» (37 «Розрахунки з різними дебіторами»).

У випадку, коли сума безнадійної дебіторської заборгованості перевищує створений резерв, різниця відображається записом:

Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги»

Кт 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» (37 «Розрахунки з різними дебіторами»).

Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у випадку визнання її безнадійною списується з балансу на інші операційні витрати.

Таким чином резерв сумнівних боргів створюється з метою покриття у майбутньому безнадійної дебіторської заборгованості і коригує дебіторську заборгованість до її чистої реалізаційної вартості, що дозволяє показати суму, яка не може бути стягнута з дебіторів. Так, в умовах ризику неплатоспроможності покупців забезпечується попередження виникнення втрат від сумнівної дебіторської заборгованості.

Відповідно до Наказу про облікову політику ДП «Гадяцьке лісове господарство» резерв сумнівних боргів формується один раз на рік, виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції.

У 2018-2019 році резерв сумнівних боргів на підприємстві не нараховувався.

2.2 Облік довгострокової дебіторської заборгованості

Довгострокова дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу [16].

Для її обліку Планом рахунків передбачений рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість». За дебетом даного рахунка ДП «Гадяцьке лісове господарство» відображає виникнення (збільшення) довгострокової дебіторської заборгованості, за кредитом – її погашення (списання) [11].

Рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість» має такі субрахунки:

181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду»;

182 «Довгострокові векселі одержані»;

183 «Інша дебіторська заборгованість»;

184 «Інші необоротні активи».

Аналітичний облік довгострокової дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» здійснюється за кожним дебітором, видами заборгованості, термінами її виникнення та погашення.

У процесі діяльності ДП «Гадяцьке лісове господарство» може надавати фізичним і юридичним особам майно в оренду. В такому випадку орендар набуває право користування активом за плату протягом визначеного орендодавцем терміну. Розрізняють фінансову та операційну оренду.

Фінансова оренда передбачає передачу орендарю всіх ризиків та вигод, пов'язаних з правом користування та володіння активом і характеризується наявністю хоча б однієї з наступних ознак:

- орендар набуває право власності на орендований актив після закінчення строку оренди;
- орендар має можливість та намір придбати об'єкт оренди за ціною, нижчою за його справедливу вартість на дату придбання;
- строк оренди становить більшу частину строку корисного використання (експлуатації) об'єкта оренди;
- теперішня вартість мінімальних орендних платежів з початку строку оренди дорівнює або перевищує справедливу вартість об'єкта оренди.

Операційна оренда – це оренда інша, ніж фінансова.

Передача ДП «Гадяцьке лісове господарство» власних основних засобів, інших необоротних активів у фінансову оренду здійснюється на підставі договору оренди. Даний договір та акт приймання-передачі основних засобів є підставою для нарахування заборгованості з фінансової оренди, а довідка бухгалтерії – для переведення такої заборгованості до складу поточної.

Аналітичний облік довгострокової заборгованості з оренди на ДП «Гадяцьке лісове господарство» здійснюється окремо за кожним договором фінансової оренди.

Облік операцій з фінансової оренди представлено в таблиці 2.1.

У 2018, 2019, 2020 роках на ДП «Гадяцьке лісове господарство» довгострокова дебіторська заборгованість за орендними операціями не виникала.

Однією з форм розрахунків є вексельна форма розрахунків.

Вексель – це цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити у визначений строк визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю).

Таблиця 2.1

Облік заборгованості за майно, що передано у фінансову оренду

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Передано основні засоби у фінансову оренду і визнано дохід	181	742
2.	Переведено до поточної заборгованості суму довгострокової заборгованості орендаря	377	181

Довгострокові векселі одержані обліковуються на рахунку 182 «Довгострокові векселі одержані».

Аналітичний облік вексельних операцій ДП «Гадяцьке лісове господарство» відбувається за кожним векселем (за видами векселів):

- векселі, строк сплати за якими ще не настав;
- векселі, дисконтова ні (враховані) банком;
- векселі, не оплачені у встановлений термін.

Облік довгострокових векселів одержаних, представлено в таблиці 2.2.

До іншої дебіторської заборгованості, яка відображається на рахунку 183 «Інша дебіторська заборгованість», належить видача довгострокових позик працівникам підприємства та інші види розрахунків.

Працівники деяких підприємств можуть отримувати кредити та позики на житлове будівництво та інші цілі. Видача позик відбувається, якщо це

передбачено статутом або іншим аналогічним документом суб'єкта господарювання. При чому максимальний розмір кредиту для одного працівника законодавством не обмежується.

Видача позики оформляється письмовим договором, в якому зазначається:

- предмет договору;
- розмір і порядок видачі позики;
- термін, на який видається позика;
- порядок погашення;
- відповідальність сторін;
- юридичні реквізити сторін.

Таблиця 2.2

Облік довгострокових векселів одержаних

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Одержано довгостроковий вексель від покупця в погашення заборгованості	182	36
2.	Одержано довгостроковий вексель від дебітора в забезпечення заборгованості	182	377
3.	Отримано основні засоби, інші необоротні матеріальні та нематеріальні активи в рахунок погашення довгострокової заборгованості за векселем, який раніше був отриманий підприємством	10, 11, 12	182
4.	Погашено довгостроковий вексель покупцем	30, 31, 33	182
5.	Передано довгостроковий вексель в погашення кредиторської заборгованості	685	182

Позика може видаватися у готівковій чи безготівковій формі за заявою працівника і обов'язково має бути безпроцентною та поворотною.

Повернення позики може здійснюватися щомісячними внесками протягом визначеного періоду, у визначений термін або за вимогою. Позику може повертатися як в касу підприємства, так і на його рахунок в банку, а також шляхом взаємозаліку заборгованості між підприємством і працівником чи утриманням відповідної суми із заробітної плати боржника.

Основні бухгалтерські проведення з обліку іншої дебіторської заборгованості представлені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Облік іншої дебіторської заборгованості

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Видано довгострокову позику працівнику підприємства	183	30, 31
2.	Переведено раніше перерахований аванс до довгострокової дебіторської заборгованості	183	371
3.	Відображено дохід від реалізації необоротних активів підприємства, якщо термін розрахунку більше 1 року	183	74
4.	Погашено довгострокову дебіторську заборгованість основними засобами за домовленістю сторін	10	183
5.	Отримано кошти в погашення довгострокової позики працівнику підприємства	30, 31	183
6.	Переведено довгострокову дебіторську заборгованість до складу поточної, коли до її погашення залишається менше року з дати балансу	37	183

Статутом ДП «Гадяцьке лісове господарство» видача позик працівникам не передбачена. У 2018-2020 роках інша довгострокова дебіторська заборгованість на даному підприємстві не виникала.

2.3 Облік поточної товарної дебіторської заборгованості на підприємстві

Поточна товарна дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, яка виникає під час нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу [16]. Підставою для відображення в обліку товарної дебіторської заборгованості є господарські договори та первинні документи з обліку розрахунків (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4

Документування розрахунків з покупцями та замовниками

Розрахунки з вітчизняними покупцями	Розрахунки з іноземними покупцями
Виникнення заборгованості	
<ul style="list-style-type: none"> - накладні; - рахунки-фактури; - рахунки (додаток К); - акти прийнятих робіт, послуг; - податкові накладні; - товарно-транспортні накладні; - товарні накладні 	<ul style="list-style-type: none"> - комерційні документи (рахунки-фактури – invoice); - транспортні накладі (CMR – залізнична накладна, авіа накладна, коносамент, товарно-транспортна накладна, пакувальні листи); - платіжні документи (додаток И); - розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць
Погашення заборгованості	
<ul style="list-style-type: none"> - виписки банку; - прибуткові касові ордери; - векселі 	<ul style="list-style-type: none"> - виписки банку; - векселі

У 2018-2020 роках на ДП «Гадяцьке лісове господарство» здійснювало взаємовідносини з покупцями на підставі укладених господарських договорів (додаток Л). При відвантаженні продукції на підприємстві складається товарно-транспортна накладна та оформляється рахунок. Ці первинні документи підтверджують виникнення дебіторської заборгованості.

Для обліку товарної дебіторської заборгованості на ДП «Гадяцьке лісове господарство» використовується рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

За дебетом на ньому відображається виникнення дебіторської заборгованості за вартістю продажу реалізованої продукції з податком на додану вартість, за кредитом – її погашення [12].

До рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» відкриваються наступні субрахунки:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» – для обліку розрахунків з покупцями і замовниками, що знаходяться на митній території України;

362 «Розрахунки з іноземними покупцями» – для обліку розрахунків з іноземними покупцями і замовниками з експортних операцій;

363 «Розрахунки з учасниками ПФГ» – для обліку операцій з учасниками промислово-фінансових груп.

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками ДП «Гадяцьке лісове господарство» організовано за кожним покупцем і замовником, кожним пред'явленим до сплати рахунком.

На субрахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями», крім того, аналітичний облік має вестися в гривнях та валюті, обумовленій договором.

Синтетичний облік за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» (таблиця 2.5) ДП «Гадяцьке лісове господарство» здійснює у журналі-ордері 3 та відомості 3.1. У фінансовій звітності поточна товарна дебіторська заборгованість відображається у формі № 1 «Баланс» у статті «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги». На кінець 2018 року вона становила 629 тис. грн., на кінець 2019 року – 438 тис. грн., на кінець 2020 року – 632 тис. грн. Зростання дебіторської заборгованості свідчить

Кореспонденція рахунків з обліку дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відвантажено покупцям продукцію, товари, виконано роботи, надано послуги	36	70
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	70	641
3.	Списано собівартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг	90	26, 28, 23
4.	Відновлено суму заборгованості покупця, яка раніше була визнана безнадійною	36	716 071
5.	Відображено курсову різницю в результаті перерахунку дебіторської заборгованості на дату отримання коштів	362	714
6.	Надходження коштів від покупців	30, 31	36
7.	Отримано простий вексель від покупця – юридичної особи відповідно до умов договору	34	36
8.	Списано дебіторську заборгованість покупців і замовників, яку визнано безнадійною:		
	- у частині резерву	38	36
	- у сумі, що перевищує резерв	944	36
	- одночасно відображено суму списаної заборгованості на позабалансовому рахунку	071	-

про недостатньо ефективну роботу з дебіторами і проблеми в управлінні дебіторської заборгованості.

Фінансово-промислові групи - корпоративні структури, які формуються у процесі інтеграції банківського та промислового капіталу, що зосереджують

найбільший інвестиційний потенціал і є фінансово-економічною цілісністю. Відповідно до Господарського кодексу України вони не є юридичними особами і регулювання їх діяльності подібно до діяльності юридичних осіб недоцільно. Облік розрахунків з учасниками ПФГ згідно Плану рахунків здійснюється на однойменному рахунку 363, однак інструкція до нього не містить характеристики даного рахунку. З метою удосконалення обліку необхідно змінити назву субрахунку 363 на «Розрахунки з учасниками об'єднань підприємств», навести в Інструкції про застосування Плану рахунків коротку характеристику даного субрахунку, сальдо за рахунком 363 відображати у рядку «Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків» форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». У ДП «Гадяцьке лісове господарство» відсутні розрахунки з учасниками ПФГ.

У процесі господарювання у ДП «Гадяцьке лісове господарство» може виникати поточна товарна дебіторська заборгованість, забезпечена векселем, яка обліковується на рахунку 34 «Короткострокові векселі одержані». За дебетом цього рахунку відображається отримання векселя, а за кредитом – отримання коштів у його погашення, а також погашення отриманим векселем кредиторської заборгованості, продаж векселя третій стороні тощо.

Рахунок 34 «Короткострокові векселі одержані» має наступні субрахунки:

341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті»

342 «Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті».

Аналітичний облік за вексельними операціями на ДП «Гадяцьке лісове господарство» ведеться за кожним одержаним векселем у розрізі: векселі, строк сплати по яких ще не настав; векселі, враховані банком; векселі, не оплачені у встановлений термін.

Розрізняють відсоткові та безвідсоткові векселі. У разі використання відсоткового векселя, крім його номінальної вартості, в обліку потрібно показати нараховані відсотки по дебету рахунку 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» і по кредиту рахунку 732 «Відсотки одержані» (таблиця 2.6). А при використанні безвідсоткового – нарахування відсотків не здійснюється, а відображається різниця між номінальною вартістю векселя і дебіторською

заборгованістю по дебету рахунку 341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті» і по кредиту рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів», які поступово визнаються доходами (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6

Операції з обліку поточної дебіторської заборгованості, яка забезпечена векселями

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
	Розрахунки відсотковим векселем		
1.	Відвантажено покупцям продукцію, товари, виконано роботи, надано послуги	36	70
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	70	641
3.	В забезпечення дебіторської заборгованості одержано відсотковий вексель	34	36
4.	Нараховано відсотки до отримання	373	732
5.	Погашено вексель	31	34
	Розрахунки безвідсотковим векселем		
1.	Відвантажено покупцям продукцію, товари, виконано роботи, надано послуги	36	70
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	70	641
3.	В забезпечення дебіторської заборгованості одержано безвідсотковий вексель:		
	- на вартість реалізації	34	36
	- на різницю між номінальною сумою векселя і дебіторською заборгованістю	34	69
4.	Погашено вексель	31	34

За період 2018-2020 роки у ДП «Гадяцьке лісове господарство» не виникла дебіторська заборгованість, забезпечена векселями, тому потреби у використанні рахунку 34 «Короткострокові векселі одержані» не було.

Нетоварна дебіторська заборгованість на ДП «Гадяцьке лісове господарство» виникає від операцій інших, ніж продаж товарів, виконання робіт або надання послуг.

До нетоварних операцій відносять: розрахунки за виданими авансами; розрахунки з підзвітними особами; розрахунки за нарахованими доходами; розрахунки за претензіями; розрахунки за відшкодуванням завданих збитків; розрахунки за позиками членам кредитних спілок; розрахунки з іншими дебіторами; розрахунки з державними цільовими фондами; розрахунки за операціями з деривативами.

Для обліку поточної нетоварної дебіторської заборгованості на ДП «Гадяцьке лісове господарство» передбачено рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами», по дебету якого відображається виникнення заборгованості, а по кредиту – її погашення чи списання. До рахунку 37 по кожному з перелічених видів нетоварних операцій відкривається окремий субрахунок [12].

У ряді випадків ДП «Гадяцьке лісове господарство» під поставку матеріальних цінностей або під виконання робіт (послуг), а також при оплаті продукції і робіт, прийнятих від замовників за частковою готовністю, видає аванси.

Досить часто ДП «Гадяцьке лісове господарство» здійснює попередню оплату постачальникам, в результаті чого виникає заборгованість останніх перед підприємством. Первинним документом, який засвідчує факт виникнення дебіторської заборгованості за виданими авансами є платіжне доручення.

Погашення дебіторської заборгованості за виданими авансами здійснюється на підставі накладної, яка засвідчує факт отримання від постачальника сировини, шляхом взаємозаліку заборгованостей.

Для обліку розрахунків за виданими авансами на ДП «Гадяцьке лісове господарство» передбачено рахунок 371 «Розрахунки за виданими авансами». За

дебетом рахунку обліковуються суми виданих авансів, а за кредитом – суми взаємозаліку .

Аналітичний облік за рахунком 371 «Розрахунки за виданими авансами» у ДП «Гадяцьке лісове господарство» ведеться в розрізі окремих одержувачів грошових коштів у вигляді авансових платежів (за кожним дебітором).

Відображення в бухгалтерському обліку розрахунків за виданими авансами представлено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за виданими авансами

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Перераховано постачальнику передоплату	371	31
2.	Відображено залік заборгованості	63	371

Синтетичний облік розрахунків за виданими авансами на ДП «Гадяцьке лісове господарство» у журналі-ордері 3 і відомості 3.2. Сума заборгованості за авансами виданими на ДП «Гадяцьке лісове господарство» на кінець 2019 року становила 295 тис. грн., на кінець 2020 року -156 тис. грн. Зменшення її вартості свідчить про на підприємстві скорочується обсяг розрахунків на умовах наступної оплати – це є позитивним фактором.

У процесі господарської діяльності у ДП «Гадяцьке лісове господарство» виникає необхідність видачі з каси готівки працівникам під звіт на операційні, господарські потреби та службові відрядження, внаслідок чого виникають розрахунки з підзвітними особами. Підзвітні особи – це працівники даного підприємства, які отримали грошові суми в підзвіт для майбутніх витрат згідно з наказом (розпорядженням) керівника.

До операційних потреб відносять витрати на заготівлю і придбання матеріалів, оплату залізнодорожного фрахту, інших транспортних та

навантажувально-розвантажувальних робіт. Готівка на такі потреби видається під звіт на 10 робочих днів.

Господарські потреби - це оплата послуг поштово-телеграфного зв'язку, придбання господарського інвентарю, канцтоварів тощо. Розмір авансу на господарські потреби не лімітується, але підзвітна особа повинна відзвітувати за отримані підзвітні суми не пізніше наступного робочого дня після їх видачі. Готівка, видана під звіт, але не витрачена і не повернена до каси установи (у сумі, виданій підзвіт, чи в сумі, не підтвердженій авансовими звітами), наступного дня після закінчення зазначених вище термінів включається до суми фактичного залишку готівки в касі на кінець дня. Одержана в результаті розрахункова сума порівнюється з встановленим лімітом залишку готівки в касі.

Службовим відрядженням вважається поїздка працівника за розпорядженням керівника підприємства, об'єднання, установи, організації на певний строк до іншого населеного пункту для виконання службового доручення поза місцем його постійної роботи [41].

Направлення працівників ДП «Гадяцьке лісове господарство» у відрядження оформляється наказом керівника, в якому зазначається: пункт призначення, назва підприємства або організації, куди відправляється працівник, строк і мета відрядження (рисунок 2.4). Наказ про направлення працівника ДП «Гадяцьке лісове господарство» у відрядження є підставою для видачі йому відповідних документів про відрядження. На підставі розпорядження керівника підзвітним особам видається готівка, що оформляється видатковим касовим ордером (додаток М). Працівники ДП «Гадяцьке лісове господарство», які одержали готівку під звіт, після повернення з відрядження, у встановлені терміни, зобов'язані подати до бухгалтерії підприємства звіт про використання виданих їм коштів, до якого повинні бути додані підтверджуючі документи: акт закупівлі, рахунки готелів тощо, чеки, квитанції, рахунки магазинів, залізничні, авіаційні та інші проїзні квитки. Обов'язковими реквізитами звіту є резолюція директора або його заступника про затвердження вказаної суми витрат та його підпис.

Після складання звіту про використання коштів (додаток Н) визначається різниця між сумою одержаного авансу і фактичними витратами. Якщо різниця

Рисунок 2.4 - Схема організації розрахунків при видачі коштів під звіт на відрядження

позитивна, то це сума невикористаного авансу, а якщо від'ємна – то працівник витратив частину власних грошових коштів, тобто здійснив перевитрату авансової суми, яка повинна бути йому відшкодована з каси підприємства.

Якщо підзвітна особа не надала звіти і необхідні документи у встановлені строки або не повернула в касу залишки невикористаних сум авансів, можна утримати таку заборгованість з нарахованої заробітної плати в порядку, встановленому чинним законодавством. Це положення застосовується лише щодо сум авансів, виданих в національній валюті України на господарські потреби чи витрати на відрядження.

Для обліку розрахунків з підзвітними особами на ДП «Гадяцьке лісове господарство» призначено активно-пасивний рахунок 372 «Розрахунки з підзвітними особами». За дебетом даного рахунку в кореспонденції з рахунками обліку грошових коштів відображається видача коштів підзвітній особі, за кредитом – списання затверджених підзвітних сум на відповідні рахунки [12].

Аналітичний облік розрахунків з підзвітними особами на підприємстві на ДП «Гадяцьке лісове господарство» здійснюється за кожною підзвітною особою.

Синтетичний облік розрахунків з підзвітними особами на ДП «Гадяцьке лісове господарство» ведеться у журналі № 3 (таблиця 2.8).

Для відображення розрахунків ДП «Гадяцьке лісове господарство» за належними до отримання відсотками, дивідендами, роялті й іншими доходами від вкладень (інвестицій) в інші підприємства (у тому числі в спільну діяльність без створення юридичної особи), а також доходів від передачі в оренду майна призначений рахунок 373 «Розрахунки за нарахованими доходами». По дебету рахунку відображається нарахування дебіторської заборгованості, по кредиту – її погашення [12].

Документами, якими оформляються операції з розрахунків за нарахованими доходами, є довідки та розрахунки бухгалтерії, договори тощо. Аналітичний облік доходів ведеться у розрізі їх видів. Облік розрахунків за нарахованими доходами наведено в таблиці 2.9.

У ДП «Гадяцьке лісове господарство» протягом 2018-2020 років не виникла дебіторська заборгованість по рахунку 373.

Типові господарські операції за розрахунками з підзвітними особами

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Відображено суму видану працівнику під звіт	372	30
2.	Списано з картрахунку проведені оплати підзвітною особою, якій видано корпоративну картку	372	313
3.	Списано витрати в межах норм, оплачені з підзвітних сум і затверджені керівником	23, 91, 92, 93	372
4.	Використано підзвітні суми для придбання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів	10, 11	372
5.	Придбано підзвітною особою виробничі запаси, МШП, товари	20, 22, 28	372
6.	Відображено податковий кредит з ПДВ за придбаними товарно-матеріальними цінностями	64	372
7.	Утримано із заробітної плати працівника підзвітні суми	66	372
8.	Відображено суми витрат, понесені підзвітною особою понад встановлені норми (на відшкодування цієї суми є згода керівника)	949	372
9.	Повернуто в касу залишки невикористаних підзвітних сум	30	372

У процесі придбання товарно-матеріальних цінностей і взаємодії з контрагентами підприємство може виявити порушення договірних умов, а саме: невідповідність цін, арифметичні помилки в розрахункових документах, нестача понад норм природного убутку, інші порушення умов договору про сортимент, упаковку тощо, виявлені при отриманні цінностей, що надійшли, невідповідність

якості таких цінностей стандартам, технічним умовам тощо. Це призводить до необхідності здійснення примусового виконання умов договорів стороною, яка їх не виконала або виконала частково, і висунення претензії.

Таблиця 2.9

Відображення в обліку операцій за нарахованими доходами

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано частку інвестора в дивідендах, що підлягають отриманню від дочірніх, асоційованих і спільних підприємств	373	141
2.	Нараховано доходи від передачі активів в операційну оренду	373	713
3.	Нараховано дивіденди, що підлягають отриманню від підприємств, які не є асоційованими, дочірніми або спільними відносно інвестора	373	731
4.	Отримано доходи (відсотки, дивіденди тощо) у вигляді виробничих запасів, МШП, товарів	20, 22, 28	373
5.	Отримано доходи (відсотки, дивіденди тощо):		
	- у готівковій формі	30	373
	- у безготівковій формі	31	373

Облік розрахунків за претензіями, які пред'явлені постачальникам, підрядникам, транспортним та іншим організаціям на ДП «Гадяцьке лісове господарство» ведеться на рахунку 374 «Розрахунки за претензіями». Підставою для запису операцій на рахунок є акти приймання вантажу, рішення судових органів, письмова згода постачальників на пред'явлені претензії, виписки банку на суми, що надійшли в порядку задоволення претензій.

Аналітичний облік ведеться в розрізі боржників і висунутих їм претензій.

За дебетом рахунку 374 «Розрахунки за претензіями» обліковуються суми висунутих претензій:

- при виявленні в рахунках постачальників невідповідностей цін і тарифів, передбачених договорами, арифметичних помилках у кореспонденції з рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»;
- при виявленні невідповідності якості товарно-матеріальних цінностей постачальників технічним вимогам, передбаченим у договорі, в кореспонденції з кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»;
- при нестачі вантажу постачальників в кореспонденції з кредитом рахунку 63;
- за брак або простій, що виник з вини постачальників, у сумі, визнаній платниками або присудженій судом, у кореспонденції з рахунком 24 «Брак у виробництві», 92 «Адміністративні витрати» тощо;
- за сумами, помилково списаними установами банків з рахунків платників, у кореспонденції з рахунками обліку грошових коштів;
- за сумами штрафів, пені, неустойки, що стягуються з постачальників, замовників за недотримання договірних обов'язків, у розмірах, визнаних платниками або присуджених судом, у кореспонденції з рахунком 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки».

Суми пред'явлених, але не визнаних платниками претензій, на рахунках бухгалтерського обліку не відображаються.

Рахунок 374 кредитується на суми платежів, що надійшли, в кореспонденції з рахунками обліку грошових коштів (30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»).

У випадку, якщо пред'явлені претензії не визнані судовими органами та стягненню не підлягають, їх суми відносяться на ті рахунки, з яких вони були списані, а саме з рахунків 63, 24, 92 [12].

Облік розрахунків за претензіями на ДП «Гадяцьке лісове господарство» здійснюється у журналі-ордері № 3.

ДП «Гадяцьке лісове господарство» відображає розрахунки зі своїми працівниками з відшкодування матеріальних збитків, завданих ними в результаті

нестач і розкрадань грошових і товарно-матеріальних цінностей, виявлених втрат від псування майна та матеріалів, допущеного браку, а також інших видів шкоди.

Для обліку розрахунків за відшкодуванням завданих збитків на ДП «Гадяцьке лісове господарство» призначено рахунок 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків».

Підставами для записів сум за дебетом рахунку 375 будуть наказ керівника або відповідне рішення суду, а їх списання з кредиту – документи, що підтверджують погашення заборгованості (прибутковий касовий ордер, виписка банку, накладна тощо). При утриманні сум із заробітної плати погашення заборгованості здійснюється на підставі розрахунково-платіжної, платіжної відомості тощо. Аналітичний облік на рахунку ведеться за кожною винною особою. Порядок відображення операцій за відшкодуванням завданих збитків у бухгалтерському обліку представлено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Відображення операцій з обліку розрахунків за відшкодуванням завданих збитків

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Віднесено нестачу цінностей на винну особу	375	716, 746
2	Погашено заборгованість винною особою:		
	- грошовими коштами	30, 31	375
	- матеріальними цінностями	20, 22	375
2	Утримано суму недостачі із заробітної плати	66	375
4	Перераховано ПДВ та частину відшкодованої суми до бюджету	641, 642	311

На ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018, 2019, 2020 році по рахунку 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків» записів не було. Зразок інвентаризаційного опису наведено в додатку П.

До поточної нетоварної дебіторської заборгованості відносяться операції, які відображаються на рахунку 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок». Підставою для записів за дебетом рахунку 376 є договір між членами кредитної спілки, видатковий касовий ордер, платіжні доручення, за кредитом – авізо щодо оприбуткування майна учасником, який веде спільні справи, накладна, прибутковий ордер тощо. Аналітичний облік ведеться за кожною виданою позикою, кожним членом спілки.

Одержання позики членами кредитної спілки відображається записом:

Дт 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»

Кт 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках».

При поверненні виданих коштів учасником зі спілки складається запис :

Дт 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках»

Кт 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок» [12].

ДП «Гадяцьке лісове господарство» не є членом кредитної спілки і відповідно розрахунків по рахунку 375 не має.

Облік розрахунків за іншими операціями, які не відображаються на розглянутих субрахунках рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами», зокрема: розрахунки за операціями, пов'язаними із здійсненням спільної діяльності, усі види розрахунків з працівниками (крім розрахунків з оплати праці та з підзвітними особами), інші розрахунки на ДП «Гадяцьке лісове господарство» ведеться на субрахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами».

Аналітичний облік на рахунку 377 здійснюється за кожним дебітором, видами заборгованості, термінами її виникнення та погашення. На цьому рахунку також обліковуються розрахунки з працівниками підприємства за товари, продані в кредит, за надані позики.

ДП «Гадяцьке лісове господарство» здійснює облік операцій по рахунку 377 у журналі № 3. Сума заборгованості за даним рахунком по підприємству на кінець 2020 року склала 111 тис. грн..

На субрахунку 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами» здійснюється облік розрахунків з державними цільовими фондами. ДП «Гадяцьке лісове господарство» таких розрахунків у 2018-2020 роках не мало.

На субрахунку 379 «Розрахунки за операціями з деривативами» ведеться облік розрахунків за операціями з деривативами. В кінці місяця субрахунок закривається шляхом списання сальдо у кореспонденції з рахунком інших операційних доходів або інших витрат операційної діяльності. Аналітичний облік ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашання. Розрахунки за операціями з деривативами на ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018-2020 роках відсутні.

Розглянувши особливості обліку дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018-2020 роках можна зробити висновок, що ведення не відповідає встановленим в Україні нормам та правилам.

РОЗДІЛ 3 АУДИТ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

3.1 Мета, завдання та джерела інформації для проведення аудиту дебіторської заборгованості

Проведення аудиту дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» має на меті забезпечення мінімальних для користувачів фінансової звітності щодо достовірності, реальності, повноти і законності наведеної інформації про неї.

Правильність ведення бухгалтерського обліку і відображення у фінансовій звітності дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» визначається дотриманням норм законодавчих та нормативних актів: [6], [7], [8]; [10]; [13]; [14]; [16]; [17]; [18]; [19]; [20]; [21]; [11].

Предметом аудиту дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» виступають господарські процеси та операції, пов'язані з розрахунками підприємства з дебіторами.

Головні завдання аудиту дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» наведені на рисунку 3.1.

Об'єктами аудиту дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» є елементи облікової політики (порядок нарахування резерву сумнівних боргів, форми бланків документів, реєстрів обліку, звітності, терміни подання документів до бухгалтерії для пред'явлення рахунків), записи у первинних документах, облікових реєстрах і звітності, інформація про порушення, які знайшли документальне підтвердження в актах ревізії, перевірок, висновках аудиторів і постановах правоохоронних органів.

Джерелами інформації аудиту дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» є:

- наказ про облікову політику підприємства;
- первинні документи (рахунки-фактури, накладні, касові документи, виписки банку тощо);
- договори на поставку продукції, надання послуг тощо;

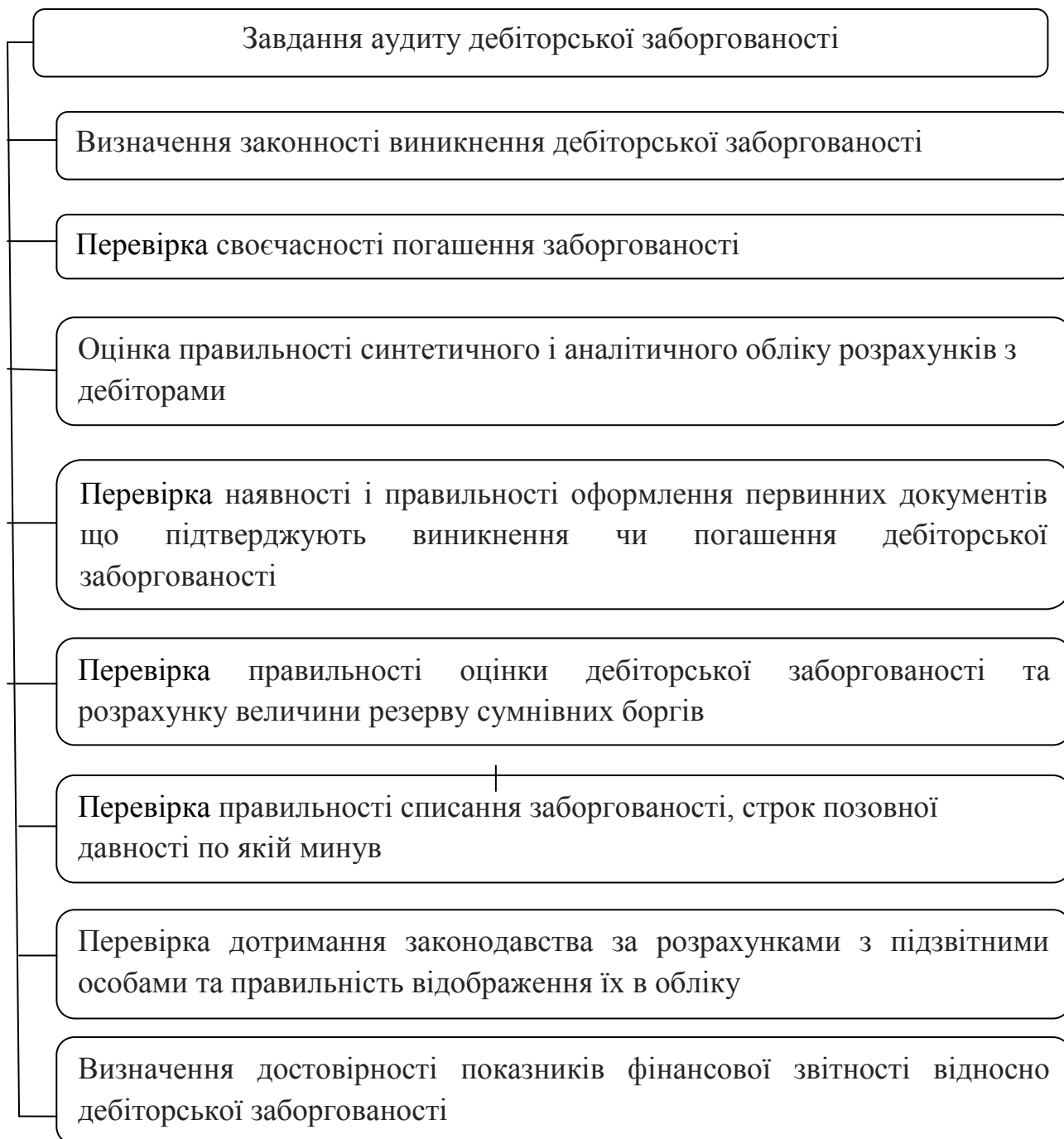

Рисунок 3.1 – Завдання аудиту дебіторської заборгованості

- журнал № 3, відомості 3.1 і 3.2;
- фінансова звітність і примітки до неї;
- відповіді на запити аудитора;
- інформація одержана в ході аудиторської перевірки;
- попередні аудиторські висновки, акти ревізій;
- документи претензійно-позовних справ.

Під час аудиту визначається:

- чи відповідно до законодавства і правильно оцінена заборгованість на дату;
- чи дійсно дебіторська заборгованість виникла в результаті реально здійснених господарських операцій;
 - чи належним чином оформлені документи,
 - чи правильно відображена заборгованість за сумою та періодом;
 - чи належним чином сформовано резерв сумнівних боргів і відображено у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід);
- чи правильно класифікована дебіторська заборгованість у фінансовій звітності.

Для з'ясування наведених вище питань аудиторю необхідно розробити методику проведення аудиторської перевірки, скласти програму аудиту та отримати достатні аудиторські докази.

3.2 Порядок проведення аудиту дебіторської заборгованості

Проведення аудиторської перевірки дебіторської заборгованості відбувається послідовності, наведеній на рисунку 3.2.

Аудиторська перевірка складається з таких етапів:

- підготовчий,
- проміжний,
- етап фізичної перевірки,
- основний (етап аудиту окремих статей звітності),
- заключний етап.

На підготовчому етапі аудитор здійснює збір необхідної інформації для ознайомлення з «Гадяцьке лісове господарство» в цілому і, зокрема, його дебіторською заборгованістю (таблиця 3.1) і проводить оцінку надійності системи внутрішнього контролю за дебіторською заборгованістю (таблиця 3.2). Ці дії

дозволяють аудитору розробити план аудиту, визначити кількість, види та обсяг аудиторських процедур.

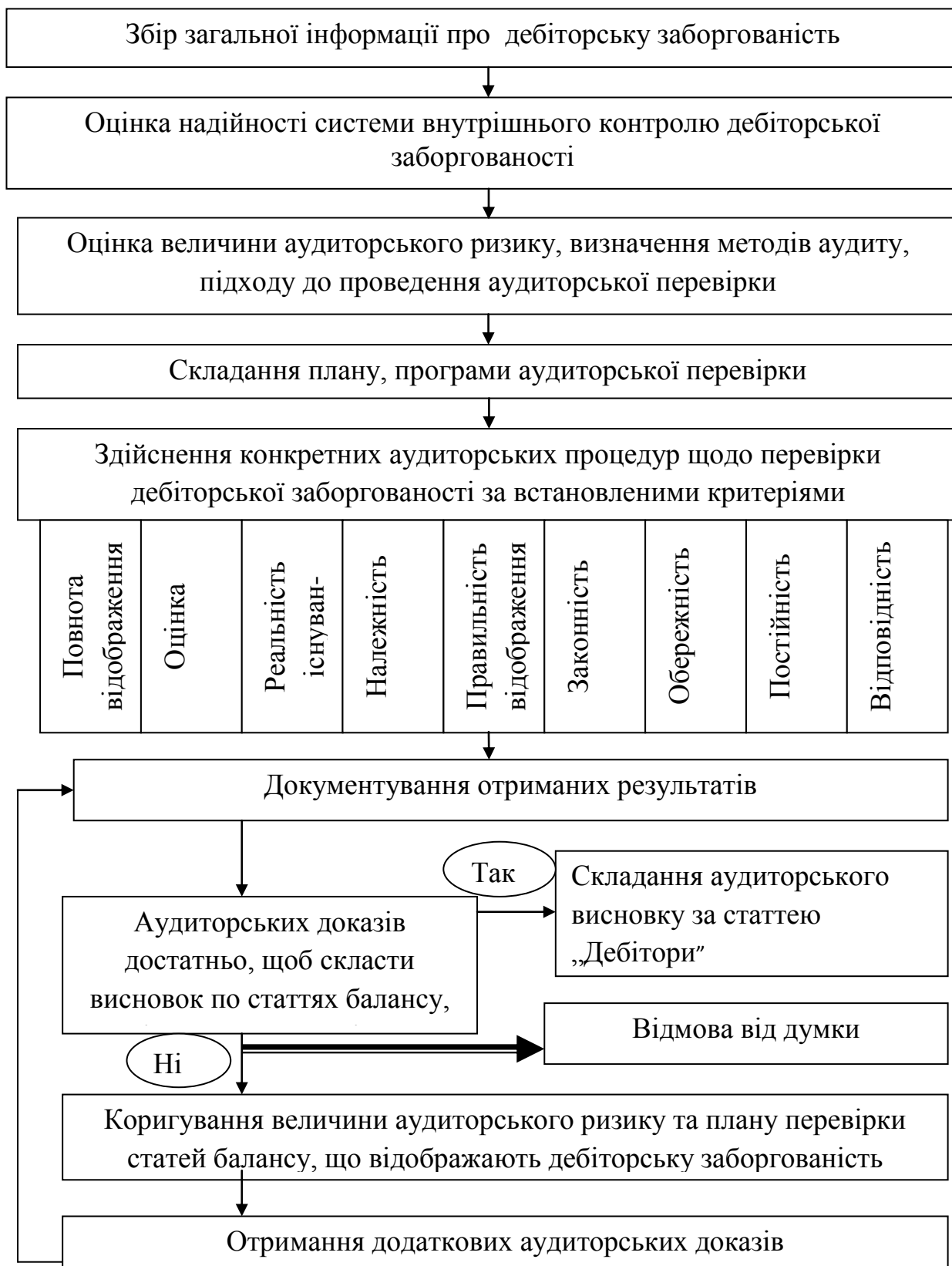

Рисунок 3.2 - Послідовність проведення аудиторської перевірки дебіторської заборгованості

Перелік інформації, яку потрібно отримати аудитору при перевірці дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство»

№ п.п.	Перелік необхідних даних
1	Перелік видів продукції, робіт, послуг, які ДП «Гадяцьке лісове господарство» реалізує в кредит; і оборотів по кожному з них
2	Характеристика дебіторів ДП «Гадяцьке лісове господарство»
3	Обсяг реалізації та виставлення рахунків ДП «Гадяцьке лісове господарство» загальний і за видами (передоплата; оплата готівкою або чеком; продаж в кредит; бартерні розрахунки; оформлення векселями)
4	Торгівельна та фінансова політика ДП «Гадяцьке лісове господарство» (спосіб реалізації товарів; тарифна цінова політика; надання відстрочки платежів або знижок; визначення безнадійних та сумнівних боргів)
5	Загальна схема системи виставлення рахунків
6	Елементи системи внутрішнього контролю за станом дебіторської заборгованості

Оцінка стану внутрішнього контролю дебіторської заборгованості

№ п. п.	Напрями оцінки
1	Контроль повноти відображення дебіторської заборгованості.
2	Контроль реальності записів
3	Контроль правильності розрахунків.
4	Контроль відповідності та своєчасності облікової реєстрації.
5	Контроль правильності розподілу функціональних обов'язків персоналу ДП «Гадяцьке лісове господарство», пов'язаних з реалізацією та обліком дебіторської заборгованості
6	Результати внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості

Крім зазначених дій, на підготовчому етапі аудитор оцінює величину

аудиторського ризику в цілому і при перевірці дебіторської заборгованості зокрема, і визначається з тим, які методи і підходи він буде застосовувати.

Після цього аудитор складає план та програму перевірки дебіторської заборгованості (таблиця 3.3).

На проміжному етапі аудиту дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» аудитор аналізує правильність складання фінансової звітності і відображення в ній дебіторської заборгованості і при виявленні суттєвих недоліків у письмовому вигляді інформує про це підприємство.

На етапі фізичної перевірки дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» аудитор повинен впевнитись у реальному існуванні залишків дебіторської заборгованості. Для цього окремим дебіторам надсилаються листи-запити з проханням підтвердити чи назвати суму заборгованості (відповідно запити бувають відкриті та закриті). Отримані відповіді узагальнюються і документуються.

На основному етапі аудиту дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство», аудитор здійснює:

- оцінку повноти інформації щодо дебіторської;
- перевірку фактичної наявності дебіторської заборгованості;
- перевірку належності ДП «Гадяцьке лісове господарство» заборгованості.
- перевірку правильності оцінки дебіторської заборгованості;
- перевірку правильності застосування методу створення резерву сумнівних боргів і списання безнадійних боргів;
- оцінку правильності відображення дебіторської заборгованості;
- перевірку розкриття інформації про дебіторську заборгованість у примітках до фінансової звітності;
- перевірку законності операцій, що призвели до виникнення дебіторської заборгованості;
- оцінку додержання норм облікової політики ДП «Гадяцьке лісове господарство» щодо дебіторської заборгованості.

Робоча програма аудиту товарної дебіторської заборгованості

№ з. п.	Аудиторські процедури	Джерела інформації	Методичні прийоми	Термін перевірки	Виконавець	Робочий документ
1	2	3	4	5	6	7
1	Перевірка правильності оформлення господарських договорів з покупцями	Договори, реєстр реєстрації договорів	Нормативно-правова, документальна			РД
2	Перевірка тотожності відображення залишку заборгованості в Головній книзі	Облікові реєстри, Головна книга	Документальна, зіставлення			РД
3	Підтвердження залишку заборгованості покупцями та замовниками	Аналітичний облік, акти звірки, синтетичний облік	Документальна, зустрічна, арифметична			РД
4	Перевірка наявності актів підтвердження заборгованості за звітний період	Аналітичний облік, акти звірки, синтетичний облік	Документальна, зустрічна, арифметична			РД

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7
5	Перевірка правильності і законності оформлення первинних документів для відображення заборгованості в обліку	Первинні документи, аналітичний, синтетичний облік	Документальна, зустрічна, арифметична			РД
6	Перевірка тотожності інформації аналітичного та синтетичного обліку заборгованості	Первинні документи реєстри аналітичного та синтетичного обліку	Документальна, зустрічна, арифметична			РД
7	Перевірка правильності розрахунку резерву сумнівних боргів	П(С)БО, Наказ про облікову політику, довідки	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД
8	Перевірка правильності визначення резерву сумнівних боргів на дату фінансової звітності	П(С)БО, Наказ про облікову політику, довідки	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6	7
9	Перевірка правильності відображення в обліку створення, використання, поповнення резерву сумнівних боргів.	П(С)БО, Наказ про облікову політику, довідки	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД
10	Перевірка правильності обліку списання дебіторської заборгованості зі строком позовної давності, що минув	Довідки, рішення судових органів, Головна книга	Документальна, зіставлення, арифметична			РД
11	Перевірка тотожності інформації Головної книги, облікових регістрів, Балансу	П(С)БО, довідки, Головна книга	Документальна, зіставлення, арифметична			РД

При проведенні основного етапу аудиторської перевірки аудитор складає робочі документи, в яких відображає результати своєї роботи. Приклад робочого документа наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Результати перевірки стану дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2019 році

№ п. п.	Інформація, що використовувалась і перевірялась	Сума, тис. грн.
1.	Сальдо по рахунку 36: - по Головній книзі підприємства; - по балансу	438 438
2.	Сума виписаних рахунків	87319,40
3.	Оплачено клієнтами: - чеками або готівкою; - перераховано на рахунки в банк; - отримані в погашення дебіторської заборгованості векселі	- 87510, -
4.	Помилки, допущені підприємством (підлягають виправленню підприємством)	-
5.	Сальдо по рахунку 36, отримане в результаті відповіді від третіх осіб	438
6.	Помилки, допущені третіми особами (підлягають виправленню третіми особами)	-
7.	Скориговане сальдо рахунку 36	438

На підставі записів в робочих документах аудитор оцінює достатність зібраної інформації для формування висновків. Якщо отриманих даних - достатньо, аудитор може зробити висновок у письмовому вигляді. В протилежному випадку він повинен змінити програму перевірки, виконати

додаткові аудиторські процедури по отриманню необхідних доказів. Якщо отримати додаткову інформацію неможливо, аудитор може відмовитись від надання висновку.

На кожному етапі аудиторської перевірки використовується відповідне документальне оформлення (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5

Документальне оформлення аудиторської перевірки дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство»

Етапи аудиторської перевірки	Документальне оформлення
Підготовчий	Лист-пропозиція на проведення аудиту. Довідка-аналіз бізнесу клієнта. Лист-згода на проведення аудиту. Договір на залучення експертів. Договір на проведення аудиту. План аудиту. Оцінка системи внутрішнього контролю бухгалтерського обліку. Програма аудиту
Етап фактичної перевірки	Робочі документи
Основний етап	Робочі документи відповідно до програми. Висновки експертів
Заключний	Аудиторський звіт. Аудиторський висновок Акт наданих послуг

В ході перевірки дебіторської заборгованості аудитор може виявити помилки бухгалтерів або факти зловживань, наприклад, такі:

- заміна виписок банку або виправлення сум, що свідчать про погашення дебіторської заборгованості;

- зарахування погашення дебіторської заборгованості за іншим дебітором;
- - невідповідність даних синтетичного та аналітичного обліку дебіторської заборгованості;
- неправильне оформлення чи відсутність договорів, що стали підставою для відвантаження продукції і виникнення дебіторської заборгованості, тощо.

Результати роботи аудитор узагальнює у аудиторському звіті, який призначений для замовника та може бути оприлюднений тільки з його згоди. Усі аудиторські судження та висновки, що наводяться у звіті, повинні бути підтверджені доказами.

Звіти мають бути переконливими, своєчасними, зрозумілими і збалансованими. Вони можуть відрізнятися за своїми масштабами та характером.

3.3 Оформлення результатів аудиторської перевірки

На відміну від аудиторського звіту аудиторський висновок – розрахований на широке коло користувачів. Його публікація підтверджує відповідність річної фінансової звітності підприємства діючому законодавству.

Під час формування аудиторського висновку враховують положення таких законодавчих і нормативних актів:

1. Закону України «Про аудиторську діяльність» [8].
2. Міжнародного стандарту аудиту 700 «Аудиторський висновок про фінансову звітність» [24].
3. Міжнародного стандарту аудиту 800 «Аудиторський висновок при виконанні завдань аудиту спеціального призначення» [24].

Крім того, низка інших МСА також містить спеціальні пояснення щодо впливу тих чи інших обставин на висновок аудитора.

Аудиторський висновок складається для донесення думки аудитора про перевірену ним звітність до її зовнішніх користувачів, власників, керівників підприємства. Основною вимогою до аудиторського висновку є його зрозумілість і доступність сприйняття. У зв'язку з цим при його складанні застосовують типову структуру аудиторського висновку і одноманітні формулювання.

Основні елементи аудиторського висновку визначено пунктами 5 – 26 МСА 700 [24].

Аудиторський висновок повинен містити такі елементи:

- назву (заголовок);
- адресата;
- вступ або вступний (початковий) параграф;
- параграф, який описує обсяг перевірки;
- параграф, у якому висловлено думку аудитора про фінансову звітність;
- дату видачі аудиторського висновку;
- адресу аудитора (аудиторської фірми);
- підпис аудитора (керівника аудиторської фірми).

Аудиторський висновок повинен мати відповідну назву, де зазначаються прізвище аудитора, який проводив перевірку, або назва аудиторської фірми, номер і дата видачі реєстраційного свідоцтва.

Аудиторський висновок повинен бути належним чином адресований згідно з умовами договору на аудит та місцевими нормативними актами. Традиційно аудиторський висновок адресується акціонерам, власникам або раді директорів підприємства, фінансова звітність якого перевіряється

У вступному параграфі наводять перелік форм звітності, які були перевірені, звітний період і дату, на яку складено звіти. Крім того, зазначається відповідальність керівництва за достовірність звітності, а також те, що обов'язком аудитора є висловлення об'єктивної незалежної думки щодо цієї звітності.

В параграфі, що описує обсяг перевірки, подається інформація про виконання аудитором усіх процедур у процесі перевірки.

Аудиторський висновок повинен містити вказівку на те, що аудиторську перевірку було сплановано і проведено з метою забезпечення достатньої впевненості в тому, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень.

Обов'язково у висновку наводять основні види робіт, які були виконані аудитором:

- визначення відповідності фінансової звітності принципам, встановленим обліковою політикою підприємства або загальноприйнятим принципам обліку;

- аналіз аудиторських доказів та наведені пояснення до них;
- дослідження суттєвих облікових оцінок, зроблених керівництвом під час підготовки фінансової звітності;
- оцінка надійності систем обліку і внутрішнього контролю підприємства;
- здійснення вибіркового контролю;
- оцінка загального подання фінансової звітності.

У кінці цього параграфа аудитор робить підтвердження того, що ним зібрано достатньо якісних доказів для висловлення ним об'єктивної думки про фінансову звітність.

Висловлення думки сформулюється аудитором в наступному параграфі висновку, він зазначає чи є фінансова звітність достовірною, повною, об'єктивною, складеною відповідно до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (ПБО) чи інших законодавчих актів.

Аудиторський висновок може бути позитивним, якщо аудитор отримав усю необхідну інформацію й пояснення, фінансова звітність складена на основі реальних облікових даних, належним чином і за формою, затвердженою у встановленому порядку. Враховується також стан обліку та фінансової звітності підприємства. При нефундаментальній невпевненості видають також позитивний висновок. Якщо аудитор не може одержати всієї необхідної інформації, виконати всі необхідні аудиторські процедури, у нього з'являється фундаментальна невпевненість у наданні висновку. Якщо аудитором визначено неприйнятність системи обліку або порядку проведення облікових операцій; розходження фактів або сум у фінансовій звітності з даними обліку тощо – це означає фундаментальну незгоду.

Фундаментальна невпевненість або незгода є підставою для відмови від надання позитивного висновку. Подальший вибір виду висновку визначається рівнем невпевненості або незгоди.

За певних обставин аудитор висловлює умовну думку, тобто складає умовно-позитивний аудиторський висновок.

Наявність фундаментальної незгоди може призвести до подання клієнту негативного аудиторського висновку.

Наявність фундаментальної невпевненості може стати підставою для відмови від надання аудиторського висновку.

Якщо аудитор складає висновок, який не є позитивним, він повинен дати опис усіх суттєвих причин його невпевненості й незгоди.

ДП «Гадяцьке лісове господарство» пройшло сертифікацію діяльності згідно з вимогами Лісової наглядової Ради у травні 2019 року та отримало міжнародний сертифікат відповідності ведення лісового господарства FSC (Forest Stewardship Council). Аудиторською компанією було проаналізовано роботу підприємства за такими напрямками:

- співпраця з зацікавленими сторонами (громадськими, екологічними організаціями, органами місцевого самоврядування);
- стан соціального захисту працівників, створення безпечних умов праці на підприємстві відповідно вимог міжнародної конвенції з основ безпеки та охорони праці;
- дотримання встановлених принципів та критеріїв підприємницькими структурами, що залучаються до виконання лісогосподарських робіт;
- дотримання вимог чинного законодавства при здійсненні лісозаготівельних та лісогосподарських робіт;
- збереження видів рослинного і тваринного світу, занесених до Червоної книги, рідкісних та зникаючих видів під час виконання лісогосподарських заходів тощо.

Сертифікат FSC необхідно підтверджувати щороку, для цього здійснюються відповідні аудиторські перевірки. Наявність сертифікату FSC засвідчує, що лісова продукція надходить з лісів, ведення господарства в яких здійснюється на принципах невиснажливого, постійного і неперервного лісокористування, з врахуванням питань охорони довкілля, збереження біорізноманіття, інтересів працівників лісу та місцевого населення.

На ДП «Гадяцьке лісове господарство» проводився державний фінансовий аудит з 5.08.2019 р. по 10.12.2019 року за період діяльності з 01.01.2016 р. по

30.06.2019 р. У аудиторському висновку зазначено, що «підприємством не повною мірою забезпечено достатню ефективність у прийнятті управлінських рішень, організації виробництва, фінансово-господарською діяльністю та здійсненні внутрішнього фінансового контролю». Також аудиторами встановлено, що внаслідок прийняття неефективних управлінських рішень щодо здійснення підприємством відпуску лісо продукції без попередньої оплати, заміни боржника у зобов'язанні підприємством, неплатоспроможність якого підтверджена документально, допущено утворення безнадійної дебіторської заборгованості на суму 819,86 тис. грн. , що має наслідком втрати активів підприємством. Тому аудиторами рекомендовано забезпечити підприємством в майбутньому відпуск лісо продукції лише на умовах попередньої оплати з метою недопущення виникнення дебіторської заборгованості.

РОЗДІЛ 4 АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

4.1 Аналіз дебіторської заборгованості підприємства як інструмент управління його діяльністю

Для проведення аналізу дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» використовуються традиційні методики, процедури, аналітичні показники. Результати аналізу повинні розкривати взаємозв'язок між інформацією про стан дебіторської заборгованості за звітний період, тенденціями її зміни, що дає можливість оцінити результати діяльності суб'єкта господарювання, ефективність управлінських рішень та спрогнозувати діяльність на майбутній період.

Мета аналізу полягає в оцінюванні величини, складу, структури дебіторської заборгованості та тенденцій їх зміни.

Об'єктом аналізу є кількісні та якісні характеристики дебіторської заборгованості, а предметом — причинно-наслідкові зв'язки між ними та іншими економічними явищами і процесами на.

Джерелами інформації аналізу дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» є облікові регістри і фінансова звітність.

Проведення аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві дозволяє вирішити ряд актуальних завдань (рисунок 4.1).

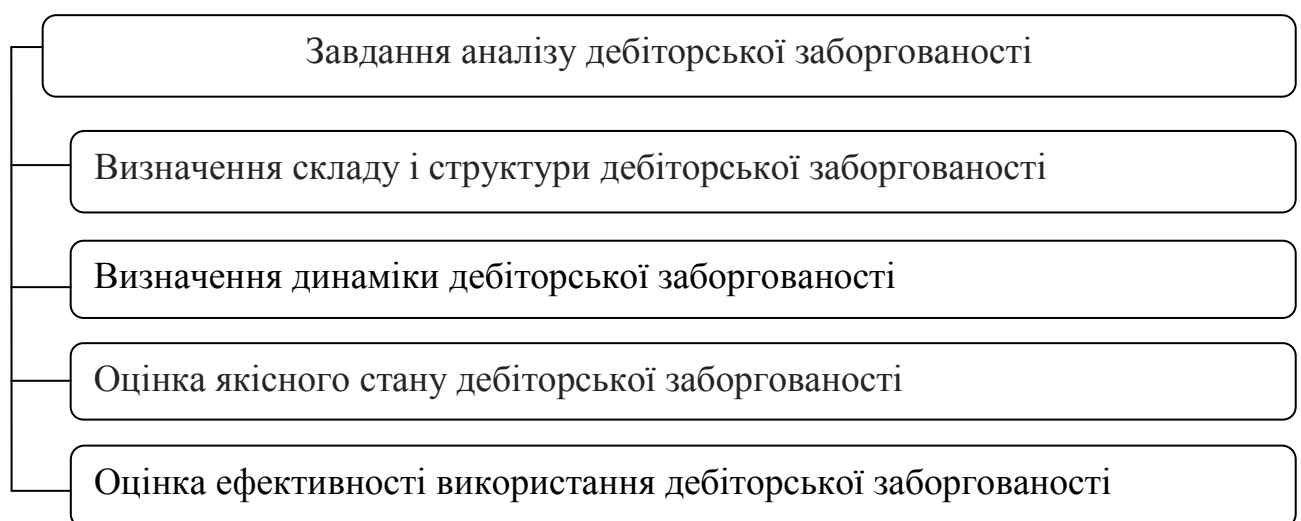

Рисунок 4.1 – Завдання аналізу дебіторської заборгованості

Величина дебіторської заборгованості підприємства та її динаміка впливають на оцінку платоспроможності підприємства та прийняття управлінських рішень, пов'язаних з цим. Тому для ефективного управління діяльністю суб'єкта господарювання потрібно здійснювати комплексний аналіз показників, що характеризують її поточний стан.

Аналіз дебіторської заборгованості здійснюється за наступними етапами:

- аналіз динаміки дебіторської заборгованості. На цьому етапі оцінюється рівень дебіторської заборгованості підприємства, його динаміка. Визначають, зміни, що відбулися в складі та структурі дебіторської заборгованості за звітний період, її питому вагу у загальній сумі активів. Розраховують темпи зростання та спів ставляють з попередніми періодами.

- визначення середнього періоду інкасації дебіторської заборгованості та кількості її обертів за період, що аналізується.

- аналіз складу дебіторської заборгованості за групами, тобто за відповідними періодами її інкасації. Наявність такої інформації дозволяє виявити як загальні тенденції розрахункової дисципліни, так і покупців, що є ненадійними платниками.

- аналіз складу простроченої дебіторської заборгованості, визначення сумнівної та безнадійної заборгованості;

- визначення ефекту від інвестування засобів в дебіторську заборгованість.

З цією метою порівнюють суму додаткового прибутку, отриманого від збільшення обсягу реалізації продукції за рахунок наданого кредиту, із сумою додаткових витрат на оформлення кредиту та інкасації боргу, а також прямих фінансових втрат від безповоротного боргу покупців.

Розмір дебіторської заборгованості залежить від різних факторів, які можна поділити на зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх факторів належать:

- стан розрахунків в країні;
- вид продукції;
- рівень інфляції;
- обсяг ринку та рівень його насиченості.

До внутрішніх факторів можна віднести:

- професіоналізм менеджерів, які здійснюють управління дебіторською заборгованістю;
- кредитну політику підприємства;
- стан контролю заборгованості;
- види розрахунків.

При цьому зовнішні фактори не залежать від виду діяльності підприємства, обмежити їх вплив досить складно. Внутрішні фактори залежать від навичок менеджерів з управління дебіторською заборгованістю.

ДП «Гадяцьке лісове господарство» для проведення аналізу дебіторської заборгованості застосовує традиційні методики, процедури, аналітичні показники. При цьому підприємство використовує як джерела інформації дані бухгалтерського обліку та звітності.

Величина та динаміка дебіторської заборгованості підприємства впливають на оцінку його платоспроможності та прийняття управлінських рішень, пов'язаних з цим, що обумовлює необхідність комплексного аналізу показників, що характеризують її стан.

Дебіторська заборгованість як один з елементів функціонування підприємств на ринку формує вигоди для учасників кредитних відносин (рисунок 4.2.).

Однак її доцільність для підприємств цим не обмежується, адже для вона також є джерелом погашення кредиторської заборгованості, елементом оборотних активів, які можуть бути використанні у процесі функціонування.

У зв'язку з цим дебіторська заборгованість є об'єктом постійного управлінського контролю з точки зору аналізу джерел її виникнення, можливостей та термінів погашення, дотримання такого її рівня, який не буде призводити до підвищених ризиків діяльності.

Прострочення дебіторської заборгованості призводить до:

- уповільнення темпів розвитку підприємства через вилучення з обігу коштів;
- знецінення коштів під час інфляції;

- необхідності залучати кредитні ресурси, що призводить до додаткових витрат, обмеження інвестиційних можливостей;
- зниження платоспроможності і рівня економічної безпеки підприємства.

Рисунок 3.4 - Вигоди учасників кредитних відносин від використання дебіторської заборгованості

Наразі для вітчизняних підприємств проблема управління дебіторською заборгованістю як основа забезпечення економічної безпеки стоїть дуже гостро.

Як свідчать результати розрахунків частка дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки зменшилась несуттєво (на 0,02%). Це свідчить про недостатньо ефективне управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

При цьому найбільшу частку у складі дебіторської заборгованості має заборгованість за товари, роботи, послуги частка заборгованості за товари (роботи, послуги), серед якої є і прострочена заборгованість.

Це вказує на гостру потребу в управлінні дебіторською заборгованістю та стабілізації на цій основі рівня економічної безпеки підприємства.

Для виправлення ситуації у відносинах суб'єктів господарювання доцільно запровадити у процес управління дебіторською заборгованістю низку заходів, які можна об'єднати у три групи.

До першої групи заходів належать фінансові інструменти (акредитиви, векселі, лізинг), використання яких дозволить частково або у повній мірі

перекласти ризик неповернення заборгованості на фінансові установи. Це дозволить убезпечити підприємство від можливості виникнення простроченої або безнадійної дебіторської заборгованості.

До другої групи варто включити заходи, спрямовані на забезпечення виконання зобов'язань покупцями застава, поручительство). Вони спонукають покупця до виконання взятих на себе зобов'язань, оскільки їх виконання гарантується його майном, або майном третьої особи-поручителя. Це дасть змогу відшкодувати збитки, отримані від виникнення простроченої дебіторської заборгованості, за рахунок стягнення заставного майна боржника, або за рахунок поручителя.

До третьої групи належать заходи, які підприємству слід вживати для повернення сумнівної дебіторської заборгованості (судове і досудове вирішення спору). Саме такі заходи для ДП «Гадяцьке лісове господарство» є найбільш важливими і доцільними.

Організація роботи з дебіторською заборгованістю із впровадженням вищезазначених заходів дозволить підприємству в майбутньому уникнути ризиків, пов'язаних із простроченням або неповерненням дебіторської заборгованості, забезпечити економічну безпеку у довгостроковій перспективі.

Для забезпечення управління дебіторською заборгованістю ДП «Гадяцьке лісове господарство» доцільно запровадити такі складові:

- 1) створити комісію з управління дебіторською заборгованістю;
- 2) проводити постійний моніторинг дебіторської заборгованості із застосуванням відомості (таблиця 4.1);

Таблиця 4.1

Відомість контролю погашення дебіторської заборгованості за продукцію (товари/роботи/послуги), тис. грн.

Покупець	Залишок заборгованості на початок періоду	Реалізовано		Оплачено		Залишок заборгованості на кінець періоду
		Дата	Сума	Дата	Сума	

3) систематично аналізувати дебіторську заборгованість підприємства за термінами її погашення, групами, застосовуючи відомість (таблиця 4.2);

Таблиця 4.2

Відомість контролю дебіторської заборгованості за термінами погашення, тис. грн.

Покупець	Заборгованість	В тому числі за термінами погашення				Вжиті заходи
		від 12 до 18 місяців	від 18 до 24 місяців	від 24 до 36 місяців	понад 36 місяців	

4) визначити допустиму величину портфеля дебіторської заборгованості;
5) вибрати форми найбільш прийнятних розрахунків за товарним кредитом;
6) забезпечити використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості, при організації стягнення заборгованості використовувати алгоритм дій (рисунок 4.2);

7) створити ефективну систему контролю за рухом і своєчасною оплатою дебіторської заборгованості

Внаслідок впровадження такої системи управління дебіторською заборгованістю буде прискорено обіг оборотних активів; максимізовано прибуток підприємства; підвищено рівень фінансової безпеки підприємства.

4.2 Аналіз дебіторської заборгованості ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки

У процесі аналізу, перш за все, визначається динаміка дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство». У 2018-2019 роках здійснювалися операції, за якими виникла дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги; дебіторська заборгованість за виданими авансами та інша поточна дебіторська заборгованість (таблиця 4.3).

Довгострокова дебіторська заборгованість на ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018-2020 роках не виникала.

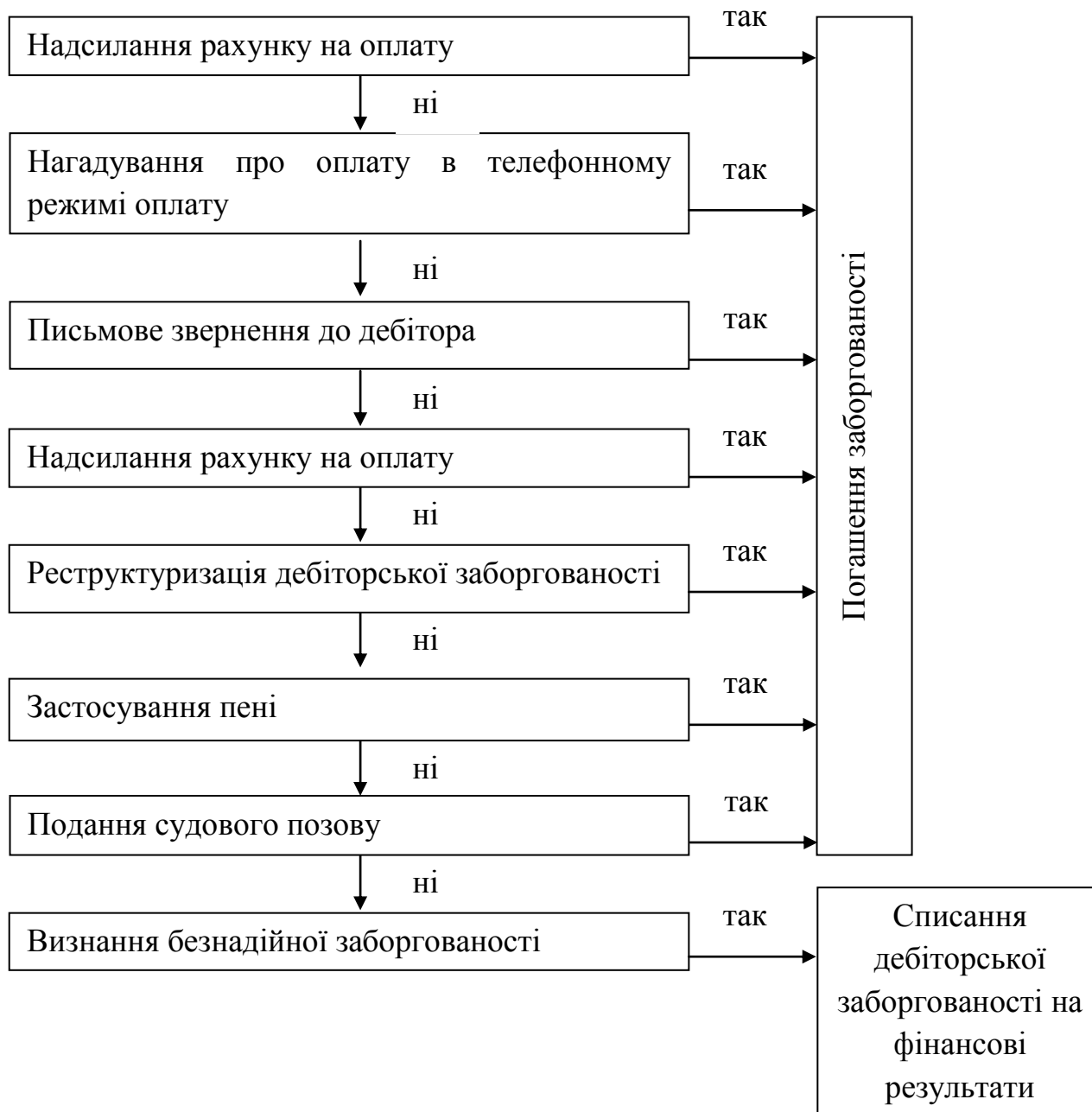

Рисунок 4.2 – Алгоритм дій з управління дебіторською заборгованістю

Аналіз динаміки поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки (рисунок 4.3) свідчить, що у 2019 році її загальна сума збільшилась на 27 тис. грн., або на 2,82 %, у 2020 році порівняно з 2019 роком відбулося її зменшення на 50 тис. грн., або на 5,08 %. Як свідчать дані таблиці 4.3, динаміка дебіторської заборгованості у 2018-2020 роках була неоднозначною. Так у 2019 році порівняно з 2018 роком відбулося її зростання, що є негативною тенденцією, а у 2020 році порівняно з 2019 роком – зменшення, а це позитивна тенденція. За видами дебіторської заборгованості зміни також

Динаміка поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки

Види поточної дебіторської заборгованості	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення			
				2019 рік до 2018 року		2020 рік до 2019 року	
				Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %	Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
За товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість)	629	438	632	-191	69,63	194	144,29
З бюджетом	-	-	36	-	-	36	х
За виданими авансами	269	295	156	26	109,67	-139	52,88
З нарахованих доходів	-	-	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	60	252	111	192	420	-141	44,05
Всього	958	985	935	27	2,82	-50	94,92

були нестабільні. Так, поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги в цілому за 2018-2020 роки зростає, що свідчить про наявні проблеми на підприємстві з управління нею. Дебіторська заборгованість за виданими авансами, навпаки, зменшилась за 2018-2020 роки, що є позитивним моментом оскільки свідчить про зменшення обсягу коштів, що відволікаються з обігу. Інша поточна дебіторська заборгованість збільшилась за 2018-2020 роки, але позитивним є факт її зменшення у 2020 році порівняно з 2019 роком. У 2020 році з'явилась заборгованість бюджету. Зростання поточної дебіторської

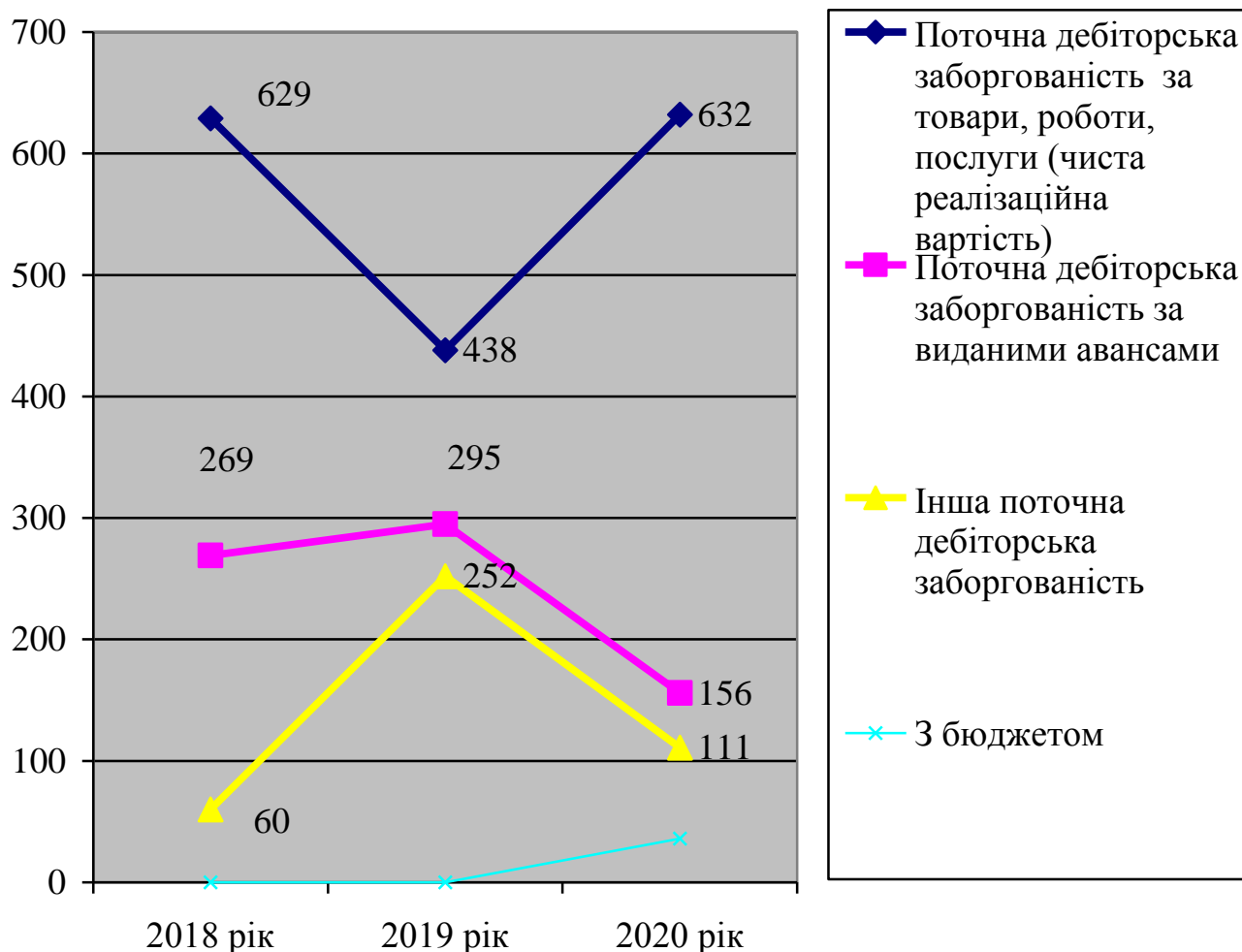

Рисунок 4.3 - Динаміка поточної дебіторської заборгованості за 2018-2020 роки, тис. грн.

заборгованості свідчить про те, що на ДП «Гадяцьке лісове господарство» недостатньо чітко організована робота з дебіторами і відсутній належний контроль за її своєчасним стягненням. Підприємству необхідно якнайшвидше здійснити заходи по стягненню дебіторської заборгованості і не допускати у майбутньому таких високих темпів її зростання.

У структурі поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018-2020 роках (таблиця 4.4) найбільшу частку становили: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (у 2018 році – 65,66 %, у 2019 році – 44,47 %, у 2020 році – 67,6 %) та дебіторська заборгованість за авансами виданими (у 2018 році – 28,08 %, у 2019 році – 29,95 %, у 2020 році – 16,68 %). Проте, як свідчать дані таблиці 3.5, протягом 2018-2020 років відбулися

зміни у структурі поточної дебіторської заборгованості: питома вага дебіторської заборгованості за авансами виданими зменшилась (на 11,4 %), а питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості суттєво зросла (на 5,61 %) (рисунок 4.3, 4.4, 4.5).

Таблиця 4.4

Структура поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки

Види поточної дебіторської заборгованості	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення, %	
				2019 рік до 2018 року	2020 рік до 2019 року
За товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість)	65,66	44,47	67,6	-21,19	23,13
З бюджетом	-	-	3,85	0	3,85
За виданими авансами	28,08	29,95	16,68	1,87	-13,27
З нарахованих доходів			0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	6,26	25,58	11,87	19,32	-13,71
Всього	100	100	100	0	0

Рисунок 4.3 – Структура поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018 році, %

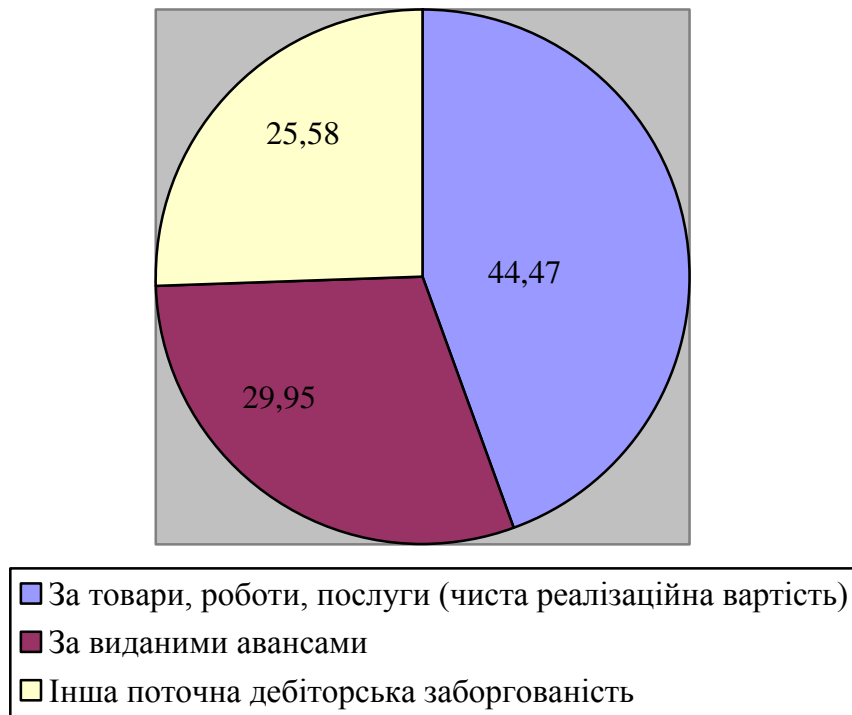

Рисунок 4.4 – Структура поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2019 році, %

Рисунок 4.5 – Структура поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2020 році, %

Аналіз поточної дебіторської заборгованості за термінами погашення показав, що переважна частина поточної товарної дебіторської заборгованості має термін погашення до 12 місяців, при цьому питома вага такої заборгованості у загальному її обсязі за 2018-2020 роки зростає і на 2020 рік становить 100 % (таблиці 4.5, 4.6, 4.7), що є позитивним моментом і свідчить про скорочення термінів розрахунків з дебіторами і, відповідно, вилучення коштів з обігу.

Таблиця 4.5

Аналіз поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018 рік за термінами її погашення

Види поточної дебіторської заборгованості	Термін погашення до 12 місяців	Термін погашення від 12 до 18 місяців	Термін погашення від 18 до 36 місяців	Усього
За товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість), тис. грн./%	526/83,62	6/0,95	97/15,42	629
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн./%	60/100	-	-	60

Таблиця 4.6

Аналіз поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2019 рік за термінами її погашення

Види поточної дебіторської заборгованості	Термін погашення до 12 місяців	Термін погашення від 12 до 18 місяців	Термін погашення від 18 до 36 місяців	Усього
За товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість), тис. грн.	338/77,17	5/0,14	95/21,69	438
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	252/100	-	-	252

Аналіз поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2020 рік за термінами її погашення

Види поточної дебіторської заборгованості	Термін погашення до 12 місяців	Термін погашення від 12 до 18 місяців	Термін погашення від 18 до 36 місяців	Усього
За товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість), тис. грн.	632/100	-	-	632
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	111/100	-	-	111

В цілому аналіз показав, що динаміка, склад і структура дебіторської заборгованості ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки змінилися на краще.

4.3 Аналіз ефективності управління дебіторською заборгованістю ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки

Аналіз дебіторської заборгованості є одним з першочергових завдань у вирішенні проблем, що виникають під час поточного управління підприємствами. В умовах антикризового регулювання заборгованості кожному підприємству необхідно моделювати допустиму суму дебіторської заборгованості.

Для підтримки необхідного рівня ліквідності і платоспроможності підприємств потрібне ефективне управління поточною дебіторською заборгованістю.

Ефективність системи управління дебіторською заборгованістю визначається рівнем контролю стану розрахунків по підприємству; аналізу співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, оскільки суттєве перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування. Для зменшення ризику несплати боргу дебіторами, необхідно орієнтуватись на більшу кількість

споживачів.

Створення ефективної системи контролю за якістю обліку розрахунків з дебіторами вимагає розробки чіткої та досконалої класифікації дебіторської заборгованості, уніфікації способів її оцінки та документів аналітичного обліку. Потребують розробки моделі співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, яка дозволила б швидко та якісно виявляти негативні явища. Вважаємо необхідним вдосконалити політику управління дебіторською заборгованістю, адже саме політика управління дебіторською заборгованістю, яка представляє собою частину загальної політики управління оборотними активами і маркетингової політики підприємства, спрямованої на розширення обсягів реалізації продукції, визначає ефективність роботи підприємства. Тому досить важливим є визначення основних (ключових) етапів формування політики управління дебіторською заборгованістю:

Управління дебіторською заборгованістю включає такі етапи:

- аналіз дебіторської заборгованості у попередньому періоді;
- формування принципів кредитної політики відносно покупців продукції, визначення допустимої суми коштів, які інвестуються в дебіторську заборгованість;
- формування процедури інкасації дебіторської заборгованості та побудова ефективної системи контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості;
- використання на підприємстві сучасних форм фінансування дебіторської заборгованості.

Для оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю за даними фінансової звітності визначаються такі основні показники (таблиця 4.8):

- оборотність дебіторської заборгованості - розраховується як відношення виручки від реалізації до середнього залишку дебіторської заборгованості;
- період погашення дебіторської заборгованості - обчислюється як відношення кількості календарних днів у періоді (360 днів) до оборотності

Таблиця 4.8

Аналіз ефективності поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» за 2018-2020 роки

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2019 рік до 2018 року		2020 рік до 2019 року	
				Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Середній розмір дебіторської заборгованості, тис. грн.	885	971,5	888,5	86,5	109,77	-83	91,46
Оборотність дебіторської заборгованості, оборот	89,09	75,09	83,9	-13,1	85,3	7,91	110,41
Середній період інкасації (погашення) дебіторської заборгованості, дні	4,1	4,8	4,35	0,703	117,16	-0,45	90,63
Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів, %	15,26	12,46	13	-2,8	x	0,54	104,33

дебіторської заборгованості;

- частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів - обчислюється за співвідношенням дебіторської заборгованості до поточних активів.

Як свідчать дані таблиці 4.8, показники ефективності дебіторської заборгованості ДП «Гадяцьке лісове господарство» у 2018-2020 роках в цілому змінювалися негативно. Так, зріс середній розмір дебіторської заборгованості на 3,5 тис. грн., або на 0,4 %, зменшилась оборотність дебіторської заборгованості на 5,19 оборотів, або на 5,8 %, зріс період інкасації на 0,25 дні, або на 6,1 %. Позитивним моментом в динаміці показників ефективності дебіторської заборгованості є лише зменшення її частки у загальній вартості оборотних активів на 2,26 % (рисунок 4.6).

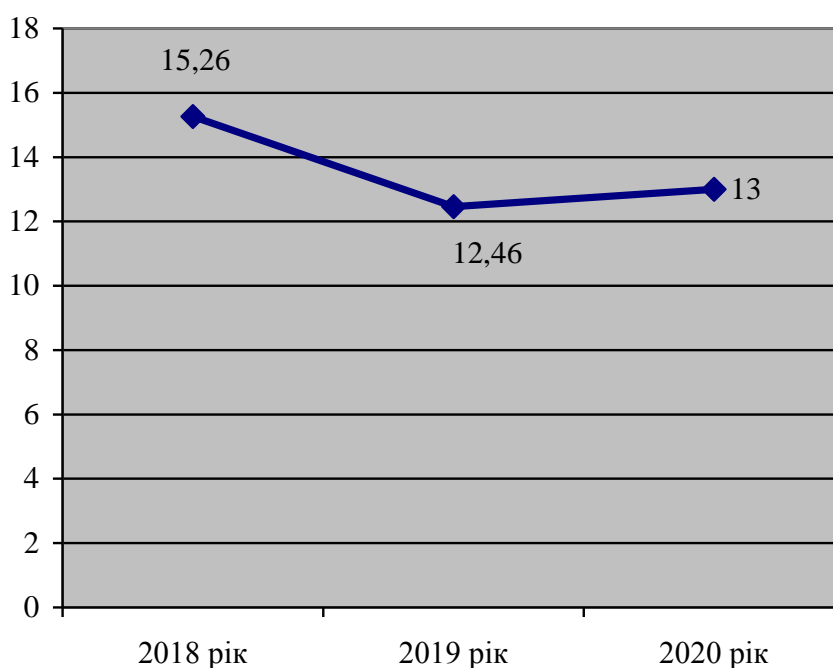

Рисунок 4.3 - Динаміка частки дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів за 2018-2020 роки, %

Така ситуація свідчить про наявність на підприємстві проблем з контролем і ефективністю управління дебіторської заборгованість і потребує, з боку керівництва, прийняття відповідних заходів.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами дипломної роботи можна зробити наступні висновки і пропозиції:

1. «Гадяцьке лісове господарство» є держаним підприємством, створеним з метою ведення лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів; охорони, відтворення та раціонального використання державного мисливського фонду на території мисливських угідь, наданих у його користування. До складу ДП «Гадяцького лісгоспу» входять 6 виробничих підрозділів – лісництв. На підприємстві створена лінійно-функціональна організаційно-управлінська структура, яка відповідає характеру його діяльності.

2. Аналіз основних економічних показників діяльності ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки, проведений на основі фінансової та статистичної звітності, показав, що в цілому діяльність була прибутковою. Однак, спостерігається погіршення більшості показників діяльності підприємства, в тому числі зменшення прибутку. Тому керівництву підприємства потрібно терміново вжити заходи для підвищення рівня доходу, обсягу реалізованої продукції, подальшому зменшенню вартості дебіторської заборгованості і зобов'язань.

3. Для ведення обліку на підприємстві створена бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером, всі працівники якої виконують обов'язки відповідно до розроблених на підприємстві посадових інструкцій. Прийнята на підприємстві облікова політика є досить ефективною, відповідає особливостям його діяльності і висвітлена у наказі про облікову політику. Підприємство використовує журнальну форму ведення бухгалтерського обліку.

4. У процесі господарської діяльності ДП «Гадяцький лісгосп» не завжди своєчасно отримує оплату за реалізовану продукцію, виконані роботи чи надані послуги. У зв'язку з цим у нього виникає дебіторська заборгованість. При формуванні та узагальненні у бухгалтерському обліку та звітності інформації про дебіторську заборгованість ДП «Гадяцький лісгосп» керується нормами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість".

Згідно з цим Положенням дебіторська заборгованість — це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

5. Дебіторська заборгованість класифікується за: терміном погашення, об'єктами виникнення, своєчасністю оплати. Для обліку сум дебіторської заборгованості використовується два види оцінок: за дисконтованою вартістю майбутніх платежів, що очікуються для погашення цієї заборгованості; та за чистою реалізаційною вартістю. При цьому чиста реалізаційна вартість визначається з урахуванням резерву сумнівних боргів.

6. Дебіторська заборгованість визнається активом у разі, якщо її сума може бути достовірно визначена та існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг.

7. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» передбачає два способи нарахування резерву сумнівних боргів: із застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; із застосування коефіцієнта сумнівності. Останній може розраховуватися одним з трьох способів. ДП «Гадяцький лісгосп» визначає резерв сумнівних боргів шляхом визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході. Залишку резерву станом на 31 грудня 2019 року підприємство не мало..

8. Для обліку довгострокової дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу, ДП «Гадяцький лісгосп» використовує активний рахунок 18 "Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи".

9. Для обліку поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, не забезпеченої вексями, ДП «Гадяцький лісгосп» використовує рахунок 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками". Облік заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, яка забезпечена вексями, ведеться на рахунку 34 "Короткострокові векселі одержані". Для обліку розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю, яка не пов'язана з

реалізацією товарів, робіт та послуг, ДП «Гадяцький лісгосп» використовує рахунок 37 "Розрахунки з різними дебіторами".

10. ДП «Гадяцький лісгосп» пройшло сертифікацію діяльності згідно з вимогами Лісової наглядової Ради у травні 2019 року та отримало міжнародний сертифікат відповідності ведення лісового господарства FSC (Forest Stewardship Council). Його наявність засвідчує, що лісова продукція надходить з лісів, ведення господарства в яких здійснюється на принципах невиснажливого, постійного і неперервного лісокористування, з врахуванням питань охорони довкілля, збереження біорізноманіття, інтересів працівників лісу та населення.

11. На ДП «Гадяцький лісгосп» проводився державний фінансовий аудит з 5.08.2019 р. по 10.12.2019 року за період діяльності з 01.01.2016 р. по 30.06.2019 р. В результаті перевірки встановлено, що внаслідок прийняття неефективних управлінських рішень щодо здійснення підприємством відпуску лісопродукції без попередньої оплати, заміни боржника у зобов'язанні підприємством, неплатоспроможність якого підтверджена документально, допущено утворення безнадійної дебіторської заборгованості на суму 819,86 тис. грн., що має наслідком втрати активів підприємством.

12. Для покращення стану дебіторської заборгованості ДП «Гадяцький лісгосп» пропонується забезпечити підприємством в майбутньому відпуск лісопродукції лише на умовах попередньої оплати з метою недопущення виникнення дебіторської заборгованості;

13. Для посилення внутрішнього контролю за рівнем заборгованості окремих дебіторів і виявлення відхилень від виконання умов договорів рекомендується щороку, станом на 1 січня складати список дебіторської заборгованості, в якому відображати наступну інформацію: найменування боржника; об'єкт боргу; дата виникнення заборгованості; сума заборгованості.

14. Аналіз динаміки поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцький лісгосп» за 2018-2020 роки свідчить, що вона була неоднозначною. Так, у 2019 році порівняно з 2018 роком відбулося її зростання, що є негативною тенденцією, а у 2020 році порівняно з 2019 роком – зменшення - це позитивна тенденція.

15. За окремими видами дебіторської заборгованості у 2018-2020 роках

спостерігалися нестабільні зміни. Так, поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги в цілому за 2018-2020 роки зросла, що свідчить про наявні проблеми на підприємстві з управління нею. Дебіторська заборгованість за виданими авансами, навпаки, зменшилась за 2018-2020 роки, що є позитивним моментом оскільки свідчить про зменшення обсягу коштів, що відволікаються з обігу. Інша поточна дебіторська заборгованість збільшилась за 2018-2020 роки, але позитивним є факт її зменшення у 2020 році порівняно з 2019 роком.

16. У структурі поточної дебіторської заборгованості ДП «Гадяцький лісгосп» у 2018-2020 роках найбільшу частку становили: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги та дебіторська заборгованість за авансами виданими. Проте протягом 2018-2020 років відбулися зміни у структурі поточної дебіторської заборгованості: питома вага дебіторської заборгованості за авансами виданими зменшилась, а питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості суттєво зросла.

17. Аналіз поточної дебіторської заборгованості за термінами погашення показав, що переважна частина поточної товарної дебіторської заборгованості має термін погашення до 12 місяців, при цьому питома вага такої заборгованості у загальному її обсязі за 2018-2020 роки зростає і на 2020 рік становить 100 % , що є позитивним моментом і свідчить про скорочення термінів розрахунків з дебіторами і , відповідно, вилучення коштів з обігу.

18. Показники ефективності дебіторської заборгованості ДП «Гадяцький лісгосп» у 2018-2020 роках в цілому змінювалися негативно. Так, зріс середній розмір дебіторської заборгованості, зменшилась оборотність дебіторської заборгованості, зріс період інкасації. Позитивним моментом в динаміці показників ефективності дебіторської заборгованості є лише зменшення її частки у загальній вартості оборотних активів. Така ситуація свідчить про наявність на підприємстві проблем з контролем і ефективністю управління дебіторської заборгованість і потребує, з боку керівництва, прийняття відповідних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 30.05.2020).
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 30.05.2020).
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 30.05.2020).
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 30.05.2020).
5. . Про підприємництво: Закон України від 7 грудня 1991 р. №698-12 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12> (дата звернення: 30.05.2020).
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. №996-XIV / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/996-14 (дата звернення: 30.05.2020).
7. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2374-III / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2374-14> (дата звернення: 30.05.2020).
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 30.05.2020).
9. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 30.05.2020).
10. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: постанова КМУ від 22 січня 1996 р. № 116 /

Кабінет Міністрів України. . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF> (дата звернення: 30.05.2020).

11. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення: 30.05.2020).

12. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій України: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 30.05.2020).

13. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства Фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення: 30.05.2020).

14. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства Фінансів України від 02 вересня 2014 р. № 879. / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 30.05.2020).

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 30.05.2020).

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 08 жовтня 1999 року № 237 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 30.05.2020).

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: наказ Міністерством фінансів України від 30 листопада 2001 р. № 559 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01> (дата звернення: 30.05.2020).

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: наказ Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 р. № 181 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00> (дата звернення: 30.05.2020).

19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 30.05.2020).

20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 30.05.2020).

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів»: наказ Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 р. № 193 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00> (дата звернення: 30.05.2020).

22. Положення про ведення касових операцій у національній валюті України: постанова Правління НБУ від 29 грудня 2017 р. № 148/ Правління НБУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення: 30.05.2020).

23. Інструкція «Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті»6 постанова правління НБУ від 12 листопада 2003 р. № 492 / Правління НБУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> (дата звернення: 30.05.2020).

24. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). URL: <http://dtk.com.ua/show/0sid034.html> (дата звернення: 30.05.2020) (дата звернення: 30.05.2020).

25. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.05.2020).

26. Аудит суб'єктів господарювання. URL: <http://readbookz.com/book/12/541.html> (дата звернення: 30.05.2020).

27. Бабіч І. І. Організація і методика аудиту: конспект лекцій. Луцьк: Луцький НТУ, 2016. с. 44.
28. Белозерцев В. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств оптової торгівлі. Ефективна економіка. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1839> (дата звернення: 30.05.2020).
29. Бескоста Г.М. Розробка концептуальних основ забезпечення контролю якості аудиту дебіторської заборгованості. Ефективна економіка. 2013. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2305> (дата звернення: 30.05.2020).
30. Бутинець Ф.Ф. Аудит (Основи державного, незалежного та професійного та внутрішнього аудиту). Київ: Центр учбової літератури, 2012. с. 188.
31. Гасіч А. Аудит із постачальниками та покупцями. URL: http://www.iag.com.ua/files//Stattya___Gasich_A.pdf (дата звернення: 30.05.2020).
32. Грицай О.И., Станасюк Н.С. Управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті її обліково-аналітичного забезпечення. Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 825-832. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/15_ukr/125.pdf (дата звернення: 30.05.2020).
33. Гнатенко Є. П., Лебедик А. М. Сучасні методики аналізу дебіторської заборгованості. Молодий вчений. 2016. № 11. С. 562-565. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_11_132 (дата звернення: 30.05.2020).
34. Гуня В.О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств. Економічний простір. 2014. № 19. С. 124–131.
35. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги. URL: <http://studopedia.info/6-50128.html> (дата звернення: 30.05.2020).
36. Дячук О.В., Новодворська В.В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством. Економічні науки. 2013. Т. 10. №. 3. С. 243–251.
37. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. URL: <http://library.if.ua/book/89/6250.html> (дата звернення: 30.05.2020).

38. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навчальний посібник. Київ: НУХТ, 2012. 335 с.

39. Заїка С. А. Класифікація дебіторської заборгованості за різними поглядами авторів. URL: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/78347.doc.htm (дата звернення: 30.05.2020).

40. Колеснікова О. М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті Податкового кодексу України. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?Operation=1&iid=772> (дата звернення: 30.05.2020).

41. Костюченко В. Облік дебіторської заборгованості. Бухгалтерський облік і аудит. Вінниця: ВНТУ, 2015. № 252. С. 21-29.

42. Л. В. Кручак. Безнадійна дебіторська заборгованість. Шляхи подолання: навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2016. № 464. С. 7 – 42.

43. Кручак Л. В. Методика аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 22. С. 161-165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_22_37 (дата звернення: 30.05.2020).

44. Лівощко Т.В. Шляхи покращення управління дебіторською заборгованістю підприємства. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_103.pdf. – 2014 (дата звернення: 30.05.2020).

45. Лігоненко Л.О., Новікова Н.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навчальний посібник. Київ: КНТЕУ, 2005. 275 с.

46. Літвінчук І. Облік безнадійної дебіторської заборгованості в прикладах. Інтерактивна бухгалтерія. 2016. № 136. URL: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/17418> (дата звернення: 30.05.2020).

47. Літвінчук І. Списання грошової безнадійної дебіторської заборгованості: облік й оподаткування. Інтерактивна бухгалтерія. 2016. № 134. URL: <http://www.interbuh.com.ua/documents/oneanalytics/11868> (дата звернення: 30.05.2020).

48. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю. Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 12. С. 38–42.

49. Методика аудиту дебіторської заборгованості. URL: http://pidruchniki.com/1149011642186/buhgalter_skiy_oblikta_audit/metodika_auditu_debitorskoji_zaborgovanosti (дата звернення: 30.05.2020).

50. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». Актуальні проблеми економіки. 2012. №. 2. С. 286–290.

51. Пінчук Т.А. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. Ефективна економіка. 2014. № 10. С. 36–41.

52. Сапаріна О.Ф., Кірілкіна О.Є. Методологічні основи аналізу дебіторської заборгованості. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 3. С. 865-868.

53. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1899> (дата звернення: 30.05.2020).

54. Облік безнадійної дебіторської заборгованості. Бухгалтерський практикум. / За заг. ред. П. М. Кричуна. Київ: «Вісник Міністерства доходів і зборів України», 2014. 66 с.

55. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі: монографія / Н. С. Акімова та ін., за заг. ред. Н. С. Акімової. – Харків: ХДУХТ, 2016. с. 80.

56. Основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5654> (дата звернення: 30.05.2020).

57. Основні вимоги до фінансової звітності та принципи складання. URL: <http://qps.ru/9hLQa> (дата звернення: 30.05.2020).

58. Особливості обліку дебіторської заборгованості за П(С)БО та МСФЗ. URL: <http://qoo.by/27xI> (дата звернення: 30.05.2020).

59. Очеретько Л. М., Кончева М.О. Формування обліково-інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. Сталий розвиток економіки. 2015. № 2. С. 221- 226.

60. Приходько Н. І., Капустенко Д.О. Значення та завдання аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=74107> (дата звернення: 30.05.2020).

61. Разборська О. О., Терентьєва Г. М. Окремі аспекти внутрішнього контролю дебіторської заборгованості підприємства. URL: <http://intkonf.org/k-e-n-razborska-o-o-terenteva-g-m-okremiaspekti-vnutrishnogo-kontrolyu-debitorskoyi-zaborgovanosti-pidpriemstva> (дата звернення: 30.05.2020).

62. Розкриття інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності. URL: <http://posibniki.com.ua/postrozkrityya-informacii-pro-debitorsku-zaborgovanist-u-finansoviy-zvitnosti> (дата звернення: 30.05.2020).

63. Рябокучка Л. Узгоджені процедури: перевірка обліку дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. URL: http://nauditor.com.ua/uk/component/na_archive/832?View=material (дата звернення: 30.05.2020).

64. Садовська І. Б. Облік дебіторської заборгованості: навчальний посібник. Житомир: Рута, 2014. с. 45.

65. Станасюк Н. С. Методологічні аспекти оцінювання промислового потенціалу. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління. 2016. № 847. С. 261-267. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPP_2016_847_41 (дата звернення: 30.05.2020).

66. Терещенко М. К. Деякі аспекти удосконалення обліку, аналізу і аудиту дебіторської заборгованості підприємства. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2014. № 1. С. 107-113.

67. Тирінов А. В. Особливості визнання та облікової оцінки дебіторської заборгованості підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 5(2). С. 114-120.

68. Хохлов М.П., Корнієнко О.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. Економіка і суспільство. 2017. № 10. С. 402-407.

69. Чухно І.С. Методика аналізу дебіторської заборгованості підприємства. URL: <http://intkonf.org> (дата звернення: 30.05.2020).

70. Яременко Л. М. Формування облікової інформації дебіторської та кредиторської заборгованості. Економічний вісник університету. 2018. Вип. 36(1). - С. 147-154. - http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2018_36%281%29__19 (дата звернення: 30.05.2020).

ДОДАТКИ

Додаток И

ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ № 43

від "01" березня 2016 р.

410001

Одержано банком

Платник ДП «Гадяцьке лісове господарство»

"__" _____ 200__р.

Код за ЄДРПОУ

00992711

Банк платника:

код банку

ДЕБЕТ рах. №

СУМА

АБ "ПОЛТАВАБАНК"

331489

2600275242681

Одержувач: ТОВ "Промінь"

КРЕДИТ рах. №

100,00

Код за ЄДРПОУ

19495978

Банк одержувача:

код банку

3751299821451

АБ "КРЕДИТ-ДНІПРО"

305749

Сума словами

СТО ГРИВЕНЬ 00 коп.

*;101; за рахунком 63 від 18.02.2016р. ТОВ "Промінь" (код за ЄДРПОУ 19495978);

Проведено банком

М.П.

Підпис _____

"__" _____ 200__р.

Підпис банку

